

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . . HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
RICHTINGDIENST . . . . . TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD”
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. TEL. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich in Nederland tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Nederl.-Indië tot den Hoofdvertegenwoordiger te SOLO, Mr. K. FAUSER. Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 474 en 475. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Fa. Wed. H. VAN GEMERT & Zn. - Havana-Sigarenfabrieken - BEST (N.-Br.), Holland

EENIG ADRES VOOR LEVERING VAN SIGAREN RECHTSTREEKS AAN PARTICULIEREN

Het succes, dat wij reeds jaren hier in Holland hadden door onze sigaren rechtstreeks te verkoopen aan de Verbruikers en dat wij door onze aanbiedingen hier in Holland dikwijls ook vele bestellingen ontvingen voor het leveren van sigaren aan familieleden of bekenden in Ned.-Indië, hebben ons op het idee gebracht aan de Particuliere Adressen in Ned.-Indië op dezelfde wijze onze offerte in te zenden, als wij in Holland doen. Al onze Afnemers zijn overtuigd, dat de sigaren, welke door ons tegen fabrieksprijzen worden afgeleverd, zeer concurrerend zijn, daar elke tusschenhandel wordt uitgeschakeld en de winsten, welke de tusschenhandel zou maken, den verbruiker ten goede komt, bedragen voor Holland 25 à 30 %. Nog belangrijker is zulks voor H.H. Rookers in Ned.-Indië, daar niet alleen Reizigers en Tokohouders (in Holland Winkeliers), doch ook IMPORTEURS worden uitgeschakeld, indien men

zeli z'n sigaren rechtstreeks gaat importeeren. Door Uwe benoemde sigaren rechtstreeks van onze fabriek te betrekken, zult U zich minstens 40 pCt. bevoordeelen. Wij raden U daarom aan eene proef te nemen met ons fabrikaat en zijn wij ervan overtuigd, dat U geregeld afnemer van onze sigaren zult worden.

Blijvende relaties te winnen is ons doel en garandeeren wij U steeds prompte bediening en onovertroffen kwaliteit.

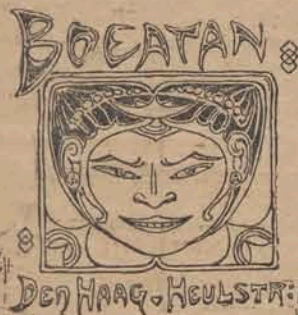
Tracht steeds met Uwe Vrienden en Kennissen eventuele bestellingen te combineeren om aanspraak te kunnen maken op punt 2 onzer leveringsvoorwaarden waardoor U 7 pCt. korting kunt genieten van het factuurbedrag.

VRAAGT ONZE GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT No. 4, WELKE GRATIS EN FRANCO WORDT TOEGEZONDEN

INHOUD: Kerstuitstalling „Boeatan”. — Over een Transport van Ambtenaren met hunne gezinnen naar Batavia in 1816. — Feuilleton. — Pa van der Steur. — Uit de Pers in Nederland. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verre Vreemde. — Mededeelingen. — Mutaties van 6 tot 13 Dec. 1922.

Kerst-Uitstalling.

VRIENDELIJKE UITNOODIGING TOT EEN BEZOEK AAN „BOEATAN”, DE TOONKAMERS VAN OOST- EN WEST-INDISCHE KUNSTNIJVERHEID EN HUISVLIJT WAAR OOK BIJZONDER FRAAIE ARTIKELEN VOOR DEN KERSTBOOM ONDER ZIJN.

IEDEREN MIDDAG — OOK DES ZONDAGS — VAN 3 TOT 6 UUR GELEGENHEID TOT HET GEBRUIKEN VAN THEE OF INDISCHE SIROOP MET VERSCHILLENDE KWEE-KWEE. OP WERKDAGEN, VAN 12—2 UUR, NASSI GORENG OF BAMIE.

DE SMAAKVOL INGERICHTE ZAAL IS DES AVONDS TEGEN f 10.— TE HUUR VOOR KLEINE VERGADERINGEN, VOORDRACHTEN OF KAMERMUZIEK.

Over een Transport van Ambtenaren met hunne Gezinnen naar Batavia in 1816.

De hierna volgende bijzonderheden omtrent een uitreis in 1816 van nieuw benoemde ambtenaren voor den Indischen dienst na het herstel van ons gezag in O.-I. ontleenden wij aan P. H. v. d. Kemp's „De teruggave der Oost-Indische Koloniën 1814—1816.” Wij vertrouwen, dat de kennismaking er van voor de lezers, die genoemd werk niet hebben gelezen, eene welkome zal zijn. Men zal eene vergelijking kunnen maken tusschen de behandeling van gouvernementspassagiers toenmaals en tegenwoordig en in dit opzicht althans den goeden ouden tijd niet terugwenschen.

Nadat de expeditie der Commissarissen-generaal in October 1815 naar Java was vertrokken, werd ook het ingevolge Kon. Besluit van 24 September

A B M

INDISCHE UITRUSTINGEN
VOORDEELIGST ADRES:
AU BON MARCHÉ
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

ZENDT, na lezing, dit blad aan een Uwer kennissen die nog geen lid is van „Oost en West”.

GEDURENDE DE MAAND DECEMBER STERK VERMINDERDE PRIJZEN.

„IN NAAM DER WET” grijpt toch de voordeelen welke „GROOT NEDERLAND” U biedt.

voor slechts **f 1.25** kunt U bezitter worden van **f 20.000.—** in contanten of **2000** prachtige Premieën.

Premie-Obligatie-Leening ten bate van den **Nederl. Bodem**, ter bestrijding van **Werkeloosheid** en tot steun van **Handel en Nijverheid**.

Gezegelde 3 % Obligatie, deelnemende aan 5 Premie-trekkingen in het openbaar met totaal 2000 prachtige Premieën, voor slechts f 1.25 verkrijgbaar bij alle medewerkers en adressen met de bekende reclameplaat „In Naam der Wet” enz.

Alg. Coöp. Landb.-Maat^s „Groot Nederland” Welks Doel vereerd met Kon. belangstelling. Post-Giro 74310
Tel. M. 1063. Bankier: Centrale Raiffeisen-Bank te Utrecht. Den Haag, Gr. Hertoginnel. 159

P. M. Broekmans - Koningsplein 16-18-20 hoek Heeregracht - **Amsterdam**

Ladies' and Gentlemen's Tailor

Grootste en bekendste Huis van eerste klas Dames- en Heerenkleeding

Speciaal ingericht voor repatrieerenden

Kleeding naar Maat in één aag gereed

NATUUR WOLLEN ONDERGOEDEREN
VAN
Jansen & Tilanus
FRIEZENVEEN

Verkrijgbaar in alle qualiteiten en maten bij
ISERIEF & Co Magazijn „de Prijslijst“
DEN HAAG.
Veenestr. 16-18. Valeriusstr. 29.
Prijscourant op aanvraag gratis.

BEROEPS-LEERAARS UIT ENGLAND DIE OOK HOLLANDSCH SPREKEN

SCHOOL OF ENGLISH

Geleenstraat 118
Weteringkade
DEN HAAG

UITSLUITEND PRIVAAT ONDERRICHT IN DE ENGELSCH TAAL

Firma A. NIJLAND
FABRIEK VAN WITTE GOEDEREN
ALMELO (Twenthe)

Het aangewezen adres voor Uw
HUWELIJKS-UITZET OF UITRUSTING VOOR INDIË
LINGERIES - BEDLINNENS - TAFELGOEDEREN
HUISHOUD- EN STUKGOEDEREN

Enorme sortering, prima qualiteiten. Zichtzendingen, ook naar de Tropen, op iedere aanvraag, franco.
SPECIALITEIT: HOTEL-, BED- EN TAFELINNENS
Monsters op aanvraag

Bad- en Zweminrichting „DE REGENTES“
Telefoon M. 2739 Postrekening 69868
Weimarstraat 63, Den Haag.

In de onmiddellijke nabijheid van de Electr. tramlijnen 3, 5, 12 en de Stoomtram H. S. M.

Moederne inrichting, voldoen aan de hoogste eischen van hygiëne en comfort voor de bezoekers.

Zwembaden - Kuipbaden - Douchebaden
Zwemabonnementen en Couponboekjes voor 50 Kuip- of Douchebaden op voordeelige voorwaarden.
Opverlangen Zout-, Zee-, en Dennenloofbaden.

Fa B. SCHOEMAKER
WESTEINDE 29 DEN HAAG TEL. H. 6252
Engelsche Kleermakerij
Bontwerkers

Complete Militaire Indische Uitrustingen

1815 aangewezen oorlogsschip Nassau (de vroegere Charlemagne onder het Fransche bewind) — voor den overvoer van een groot deel der uit te zenden nieuw benoemde ambtenaren met hunne gezinnen in gereedheid gebracht. Tevens zouden nog militairen, die met het sinds afgekeurde fregat de Maze hadden mee moeten gaan, aan boord van de Nassau naar Indië vertrekken. Het getal ambtenaren met gezinsleden bedroeg circa 300, dat der militairen 277.

Hoe de passagiers werden opgestopt, blijkt uit de klacht van een hunner *) aan Koloniën, dat één hut was aangewezen voor 8 personen, waaronder zich bevond de vrouw van den adressant, die in vergewerde gezegende omstandigheden verkeerde.

Bij Kon. Besluit van 2 Januari 1816 was bepaald, dat de passagiers zich nevens eene behoorlijke uitrusting hadden te voorzien van het benodigde bedde- en tafelgoed, tafel, stoel en andere noodwendigheden tot gerief aan boord. Ieder passagier had te storten f 160 ter goedmaking van de extra-kosten wegens betere voeding boven het gewone rantsoen; de reis was daarbij berekend op 7 maanden.

Bij een Departements-besluit van 31 Januari d.a.v. werden de voorschriften van het K. B. nader uitgewerkt; de passagiers hadden te zorgen voor een handdoek, ieder voor een vork, lepel, mes, een lampetkan of waschkom, een kamertop, een blaker, snuiter en domper, een kleine handlaantaarn, waslicht, tinnen kroezen, thee- of koffiegoed, toeslaande stoel of tabouret en desverkiezend een toeslaande tafel, hangmat met kooi of beddegoed. Wijders werden een reglement van 15 artikelen vastgesteld voor de passagiers en ter handhaving zijner bepalingen eene commissie uit de passagiers benoemd. Deze commissie had te arresteren een huishoudelijk reglement „omtrent de levenswijze aan boord“ en ieder passagier moest het onderteekenen.

De zeildag bepaald zijnde op 1 Maart 1816, moesten de passagiers uiterlijk 25 Februari te Vlissingen zijn, teneinde zich aan boord te kunnen begeven. Het vertrek werd echter steeds uitgesteld en de dagen groeiden tot weken. Intusschen moesten de passagiers bij particulieren en in logementen een onderkomen zoeken, wat natuurlijk onvoorziene kosten veroorzaakte, te grooter, omdat van

*) Brief gedagteekend Vlissingen 13 Maart 1816 van passagier Wijnstok.

Feuilleton.

Onze oude Kokki.

DOOR M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

Ze is al lang ter ziele, het goede oudje, maar in onze herinnering leeft haar beeld nog onverzwakt voort.

Vergeten zullen we haar niet licht, haar, de trouwe, aanhankelijke, eerlijke ziel, die als een lid van ons gezin werd behandeld. Verwend werd zij dan ook niet weinig; maar ze kon er tegen, want zij was niet als sommige Inlandsche bedienden, die de weelde van eene bijzonder vriendelijke, liefdevolle behandeling dikwijls niet kunnen dragen, die er misbruik van maken en eene houding van groote welwillendheid, van de zijde van hunne „njonja“, toeschrijven aan zwakheid, aan een niet-durven.

Het is te lang geleden, dat wij ons heerlijke Indië verlieten voor de „lauwe Westerstranden“. Uit eigen ondervinding weten wij dus niet, hoe het tegenwoordige Indische bediendenras zich tot zijne „werkgevers“ (zoals wij in onzen o, zoo prettigen „democratischen“ tijd zeggen) verhoudt, maar wat ons hieromtrent ter oore komt, geeft ons zoo den indruk, dat daar, evenmin als hier in ons eigen gezegend landje, de omgang met zijne bedienden een klare bron van vreugde is. Maar, we moeten hier al dadelijk bijvoegen, dat onze oude Boewang, toen zij onder onzen staf van bedienden telde, reeds eene gunstige uitzondering was op hare toenmalige collega's. Zij was eigenlijk een atavisme, want zij behoorde feitelijk tot een ras van eene halve eeuw

de verlegenheid werd ge (lees: mis) bruik gemaakt. Het gros der benoemde ambtenaren was onbemiddeld, velen staken diep in de schulden.

Ten einde raad werd 4 Maart een verzoekschrift „per expresse“ aan den Koning gezonden om tegemoetkoming in den vorm van voorschot op het in O.-I. te verdienen geld, welk verzoek den 20 Maart werd herhaald. Het werd 31 Maart alvorens het schip het ruime sop koos.

Na bij de Fransche kust op een zandbank te hebben gestooten en te Plymouth met lekkage te zijn binnengelopen, werd de reis voortgezet en 25 Mei Rio de Janeiro bereikt, alwaar wegens herstelling een maand werd verbleven.

Van hieruit werd door de zooveen genoemde commissie uit de passagiers een rapport, gedagteekend 25 Juni 1816, aan Koloniën gezonden, dat de ellende doet kennen, die de menschen aan boord moesten doorstaan. O.a. waren er talrijke klachten over de tien voor den tafeldienst aangewezen militairen, die de tafelgereedschappen verwaarloosden en wanorde in de kombuis brachten. Niet minder dan 400 tinnen borden waren verdwenen, bijna alle lepels waren vernield en vele andere zaken beschadigd, terwijl bij de enorme prijzen te Rio Janeiro en het gebrek aan fondsen het ontbrekende niet kon worden aangevuld. Men moest zich voor het vervolg der reis dus verder behelpen!

De schroeven, waarmede de lampen aan de balken bevestigd hingen, hadden losgelaten, zoodat bijna al de lampen waren gebroken. Over kwalijk riekend en smakend water, over de slechte gelegenheid tot berging, waardoor de medegenomen bouilloirs grotendeels defekt waren geworden, werd mede geklaagd.

De ongemakken uit dit laatste voortspruitende, deden besluiten om de thee te verdeelen en evenzoo geschiedde met chocolade, suiker en citroenen, terwijl van de koffie nog geen gebruik was gemaakt kunnen worden, doordien het branden van dezelve bij gebrek aan plaatsing voor den trommel en vooral aan brandstof niet bij noodigé kwantiteit kon geschieden.

Eerst den 2 Juli was het schip in staat de reis te vervolgen en ging het verder voorspoedig, want reeds 30 Augustus was men in de bocht van Anjer.

De commandant Sloterdijk, dit aan Marine be-richtende, voegde er aan toe:

„Het schip in goede(n) staat. Equipage en passagiers in de beste gezondheid, hebbende slegs een man der equipage en drie kleine kinderen der passagiers over boord moeten zetten.“ Koloniën be-

vroeger. Toen behoorden de bedienden tot den inventaris van het ouderwetsche huishouden. Hoe velen hunner werden er niet geboren op het erf hunner meesters, vaak uit ouders, die ook daar op dienzelfden bodem het eerste levenslicht hadden aanschouwd. Gebeurde het niet meermalen dat, wanneer een zoon of eene dochter van hunne „njonja“ en hunnen „toewan“ het ouderlijke huis verliet, om in het huwelijksbootje hun levensweg te vervolgen, een (of meer) der bedienden overging in den dienst der jonggehuwden? Neen, dat waren geene vreemden, betaald om diensten te verrichten, dat waren leden van het gezin, gewoonlijk oprecht verknocht aan hunne meesters en vooral aan de aan hunne zorgen toevertrouwde kinderen des huizes. Nooit kwam die gehechtheid sterker aan het licht, dan wanneer zoo'n kleine kleuter, op nog jeugdiger leeftijd dan tegenwoordig geschiedt, naar Holland werd gezonden voor zijne verdere opvoeding en opleiding. Dan gaf dit een luidruchtig misbaar, dat scheiden van „hun“ njo of nonnie, en kostte het heel wat moeite zoo'n vertrekkenden kleine uit de bruine armen van hunne verzorgers te rukken. En gewoonlijk was ook van de andere zijde het afscheid zeer smartelijk. Ons is een geval bekend van een stokouden „kebon“ (tuinjongen), die „zijn“ njo tegen elke vermaning van de ouders in bescherming nam, hetgeen eens zoo ver ging, dat toen de kleine bengel, wegens een ernstig vergruip veroordeeld werd tot opsluiting in eene donkere kamer, het brave oudje er niet van was af te brengen de gevangenschap met zijn lieveling te deelen. Met een veel vroolijker gezicht dan de kleine booswicht zelf stapte hij de donkere ruimte binnen. „Kom daar nu eris om“, zou Stastok Sr. zeggen!

Die trouwe aanhankelijkheid van dat ouderwetsche bediendenras sloot als van zelf in zich eene oprechte deelneming in de belangen van hunne meesters; zij waren dan ook eerlijk. Men kon hun gerust de sleutels van de linnen-

Algem. Exporthuis B. J. RUBENS & Co
AMSTERDAM PARIS
59 de Lairesestraat 33 Rue de Lubeck

UITGEVERS van het
Maleisch Exporthandelsblad „BINTANG PERNIAGAAN“ en
van „DE DAMESKRONIEK VOOR NEDERL.-INDIË.“
Vraagt GRATIS toezending

Stoomwasscherij „JULIANA“
HAAGWEG 651 :: LOOSDUINEN.

Geeft bij ons Uw waschgoed.
SPECIAL INGERICHT VOOR REPATRIEERENDEN.
HELDER. NET. BILLIJK.

Haagsche Steenkolen-Maatschij voorheen J. KEMPS

Hofleverancier

Kantoor: Z.-O. Buitensingel No. 170
Den Haag Tel. H. 107

richtte dit bij rapport 2 September 1816 mede aan den Koning en tevens dat: „daarentegen het getal der passagiers door de geboorte van drie kinderen“) weder vermeerderd is geworden.”

Den 4 September 1816 bereikte het schip Batavia, waar nog veel ellende den passagiers te wachten stond, omdat zij met schulden bezwaard en ontbloot van middelen met korting op het tractement wegens in Nederland opgenomen voorschot de eerste levensbehoefte noode konden bestrijden.

En hiermede bespraken wij in hoofdzaak de bijzonderheden over dit transport gouvernementspassagiers, waaruit oud- en nog in dienst zijnde landsdienaren in O.-I. de gevolgtrekking zullen maken, hoe de tegenwoordige toestanden bijzonder mogen worden gewaardeerd.

W.

Wij hopen, dat de familie Wijnstok daarin aandeel heeft gehad.

Pa van der Steur.

Ter gelegenheid van Pa's jubileum hield resident Van der Jagt een zeer sympathieke rede, waaraan het volgende is ontleend:

„Pa en Moe van der Steur, dames en heeren. Den 10en van deze maand was het 30 jaar geleden, dat Pa van der Steur voet aan wal in Indië zette. Pa kwam met de Conrad en was toen nog een jongen van 28 jaar, arm en onbekend.

Heden herdenken wij dien dag en verheugen wij ons dubbel, dat Pa na de doorgestane, zware operatie ons in de gelegenheid heeft gesteld ons in dit lokaal te kunnen vereenigen om hem geluk te wensen.

Dertig jaar geleden, dames en heeren; en Pa was toen nog onbekend, momenteel zweeft zijn naam op aller lippen als één onzer beste en best bekende medeburgers.

Pa kwam arm en is arm gebleven, tot op heden, d.w.z. arm aan stoffelijke goederen, maar Pa is rijk, rijk in een hooger bezit.

Toen Pa zijn 25-jarige jubileum herdacht, heeft Pa een boekje geschreven en op blz. 14 daarin valt te lezen, dat Pa op een keer door een ruwen militair was toegevoegd „als je g.v.d. zoo vroom bent, ga dan de kampong in en ga dan voor de kinderen van den worstboer zorgen, want daar hangt de lamp altijd voorover”.

kast en van de „goedang” (provisiekamer) toevertrouwen, zonder vrees voor misbruik. Ging toewan of njonja op reis, Sidin wist wat er meegenomen moest worden; hij wist alles te vinden; hij pakte de reiskoffers en reisde natuurlijk mee. Tot dat oude, trouwe, aanhankelijke genus van dienende geesten behoorde ons brave oudje, onze kokki Boewang. Zij slak dan ook buitengewoon gunstig af bij hare tijd- en soortgenooten.

Hoe wij aan haar kwamen? Door een bijzonder en gelukkig toeval. Wij logeerden als „doortrekkenden” in een der Bataviasche hotels, met bestemming Makassar. Vlak bij ons, aan dezelfde tafel, zat een collega met zijne echtgenoot bij de verschillende maaltijden. Het opgedichte was heel goed, maar het was vooral de Indische rijsttafel, die onze groote tevredenheid gaande maakte. „Nu,” sprak onze tafelbuurvrouw, „als u deze rijsttafel bevalt, neem dan onze oude kokki over; wij gaan naar Holland en kunnen haar niet meenemen; zij kookt die zaken nog véél lekkerder dan de hotelkokki.”

Dat aanbod had veel aantrekkelijks; Makassar had den naam, dat goede bedienden er heel moeilijk te krijgen waren. En zoo namen wij de ons aangeboden keukenprinses in onzen dienst. Een paar dagen later volgde zij ons aan boord van den stoomer, naar onze nieuwe bestemming.

Te Soerabaja bleef onze „boot” (zooals men in Indië gewoonlijk zegt) twee dagen liggen om te lossen en te laden; wij logeerden dien tijd aan den wal in een hotel; de oude Boewang nam met haar zoontje van vier of vijf jaar haren intrek ergens „in den kampong”.

Maar ziet! Op den dag, waarop wij ons weer inscheepten om onze reis te vervolgen, bleek onze dienstige niet aan boord te zijn! Dat was een leelijk ding. Het voorschot, dat wij haar verstrekt hadden (dat elke bediende bij indienst-treding vraagt) schreven we maar gelaten af; maar erger

Firma AUG. SAVELKOUL

Heerenkleeding naar Maat

Indische Uitrustingen

BATAVIA - BANDOENG - SEMARANG - SOERABAYA
AMSTERDAM, Singel hoek Heiligeweg.

Vraagt geillustreerden Catalogus

Pa is toen ook naar de kampong gegaan, Pa gaat nu nog steeds naar de kampong en Pa neemt de kinderen tot zich; 2221 kinderen kwamen successievelijk tot hem en 1436 pupillen gaf Pa aan de maatschappij terug, zoodat Pa nog 658 pupillen op andere scholen op kosten van de inrichting, 36 een klein pleeggeld betalen, wat echter eenige luttel honderden guldens bedraagt, en 622 geheel ten laste van de inrichting zijn.

Dát deed Pa.
Zóó deed Pa de kinderen tot zich komen. In den regel zonder ouders, verwaarloosde miniatuur-menschjes met een eigen verleden, met een eigen heden, met een eigen toekomst. En Pa verzorgde die kinderen met een oneindige zorg, toewijding, rusteloze toewijding, bijgestaan door Moe van der Steur en door enkele pupillen. En Pa geeft ze terug aan de maatschappij als nuttige, evenwichtige menschen, als gelukkige en tevreden menschen.

Dit deed Pa.
Geheel Indië heeft Pa weten te waardeeren.
Ondanks de malaise vloeiden de gelden toe, het bedrag is mij onbekend, dat zal u zoo de heer Grenzenberg mededeelen.

Maar dat is zeker, dat de oude keuken ingevolge uwen hartewensch zal worden vervangen door een nieuwe. Misschien blijft er nog wat over voor een reservekapitaaltje, opdat in de nieuwe keuken nimmer schraalhans keukenmeester zij.

Ook de Regeering heeft op den 10en September van hare belangstelling getuigenis afgelegd. Precies op den 10en werd door u op den kansel in de kerk een telegram van den landvoogd ontvangen, verzonden door den alg. secretaris. In zijn verheugen heeft Pa het telegram voorgelezen aan zijn gemeente, maar verder heeft hij het bescheiden voor zich gehouden.

Het telegram is verzonden uit Pasoeroean en luidt:

„Uwen verdienstelijken arbeid hoogelijk waardeerende, kan de regeering niet nalaten van hare belangstelling blijf te geven met uw jubileumfeest, den wensch uitsprekende dat u nog lange jaren zult kunnen werken ten bate van de Indische jeugd. Ook persoonlijke gelukwensen. Fock”.

De regeering heeft dus niet vergeten.
Er is echter meer. Reeds eenigen tijd tevoren, n.l. op 24 Augustus, heeft de directeur van Onderwijs en Eeredienst mij uitgenoodigd aan Pa mede te deelen, dat het stuk grond wat hier naast ligt en waarop ge jarenlang hebt gevestigd, door de rege-

was het, dat wij nu te Makassar moesten trachten eene vervangster voor de, naar wij dachten, trouwelooze machtig te worden.

Maar, wie schetst onze verbazing, toen een paar weken later ons verloren gewaande oudje kalm ons erf kwam op wandelen, met al hare „barang” plus haar zoontje op den rug! Ons ziende, hurkte zij op den grond, maakte een „sembah” (eerbiedige Javaansche groet) en begon te vertellen. Wat bleek nu? Dat haar kind, tijdens haar verblijf te Soerabaja, waterpokken had gekregen; toch had zij zich met haar patiëntje naar boord laten roeien, maar daar werd zij door een der scheepsofficieren, met het oog op besmettingsgevaar, teruggewezen. Toen was zij maar weer naar den wal teruggekeerd en had de genezing van haar „katjong” afgewacht, om hare reis met eene volgende scheepsgelegenheid te vervolgen.

En daar was ze nu! Eerlijk had zij zich aan ons contract gehouden; den gunstigen indruk, dien ze daardoor op ons maakte, heeft ze nooit beschaamd. Integendeel! Hoe meer wij haar leerden kennen, hoe ruimer plaats zij in onze tegenwoordigheid innam, de goede, trouwe, eerlijke ziel.

Elken morgen kwam zij, op den grond gehurkt, steeds in het Hoog-Javaansch, hare njonja om „printah's” (bevelen voor het menu van den dag vragen. Dan schommelde zij, met haren „bakol” (mand van fijne bamboereepjes gevlochten) op den rug, naar den „pasar” (markt) om de noodige inkoop te doen. Wetende wat toewan of njonja 't liefst op tafel zag, zocht ze daarnaar, totdat ze het vond. Vaak werd zij op haren terugweg aangehouden door nieuwsgierige dames, die haar bakol doorsnuffelden. Ontdekten die daarin iets, dat maar zelden te Makassar te krijgen was, dan was het: „kokki, toe, doe mij dat over, je kunt er op verdienen.” Maar dat was vergeefsche moeite! „Toewan of njonja houdt daar zooveel van” en daarmee uit!

SPECIALE AFDELING

HUWELIJS UITZETTEN

INDIESE UIT- RUSTINGEN

VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT

GERZON

DEN HAAG

Tandarts Dr. A. KERVEL

Frederik Hendriklaan 43

Spreekuur 9—3.

Bij contante betaling verlaagd tarief.

TELEF. SCHEV. 122

JAPONNEN PEIGNOIRS
AVONDTOILETTEN COSTUUMROKKEN

DAMES MODE-MAGAZIJNEN 'T BLOUSEN-HUIS

PH. BIEMAN

DEN HAAG AMSTERDAM
HOOGSTRAAT 19-21 UTRECHTSCHESTR. 92-94
B/D PRINSENGRACHT

SPECIAAL ADRES VOOR

INDIË

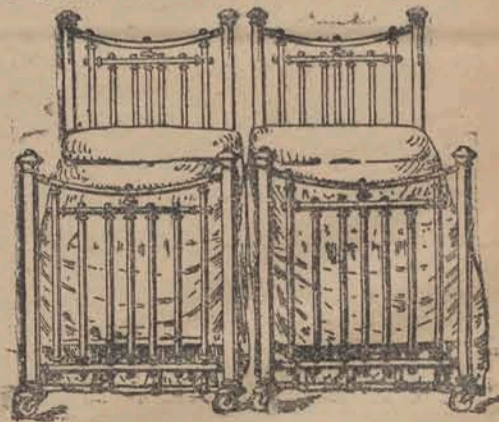
GROOTE KEUZE ZWARTE KLEEDING
IN ALLE AFDEELINGEN OOK EXTRA GROOTE MATEN

W. J. M. SIMONIS

voorheen Firma Th. A. A. SIMONIS.

GROENMARKT 34, over de Prinsesstraat.

TELEFOON H. 4420 DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN

Groote keuze vanaf het beste tot het eenvoudigste.

Magazijn geopend van 8½ tot 6 uur.

WISBRUN & LIFFMANN

Veenestraat 35-37 - Tel. 2593 - Den Haag

DAMES MODEARTIKELLEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELLEN.

Genua en Marseille

Geregelde Koeriersdiensten.
voor passagiers.

REISBUREAU LINDEMAN.

's-Gravenhage

Arnhem Groningen Utrecht

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuitfabriek

WALDORPSTRAAT 16—22.

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

124

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.

Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw

Piet Heinplein, Tel. M. 3874
M. 3875

Bijkantoor: DEN HELDER,

Hoofdgracht 37, Tel. 83.

ring aan u is afgestaan. Met het toestaan hiervan is weder één uwer liefste wenschen vervuld. Pa zinspeelde er reeds op bij een burendoek, doch hij wist, misschien was het hem bij toeval medegedeeld.

Van dit burendoek kwam een rondgang, daarbij bleek mij dat Pa zich overwerkt, ook heden weer. Ik wil Moe op het hart drukken vooral op Pa te letten. Op dien rondgang dan, dacht ik: hoe is het mogelijk dat één man zooveel honderden kinderen kan opvoeden niet alleen, maar zóó dat ze hem liefhebben en aan hem hangen. Bij dien omgang zag ik vele kribben en in een hoek de krib van Pa, net eender als alle anderen. Zooals Moe slaapt te midden van haar meisjes, zoo slaapt Pa te midden van zijn jongens. Toen kwamen wij ook aan de zaal van de kleine kindertjes. Maar nauwelijks waren we daar of de kleine kinderen kwamen aangerend, klauterden tegen hem op en riepen: Pa, Pa, van alle kanten was het „Pa”. Ik keek Pa eens van terzijde aan, Pa zei niets, Pa zweeg, maar ik zag een gelukkigen lach, een gelukkigen innigen lach, van achter zijn groote brilleglazen schenen zonnestralen zich te verliezen in de zilverstralen van zijn grijzen baard. Toen begreep ik, waarmede Pa zijn gesticheerd leidt en regeert, Pa leidt zijn gesticheerd met zijn vlijtige handen en zijn praktisch hoofd, met zijn goed, gouden, kinderlijk hart.

Ik ga eindigen.
Moge alle zegen blijven rusten op al uw arbeid, moogt ge tot in onafzienbare lengte van dagen dezen arbeid voortzetten tot heil van allen, die ge onder u hebt, van alle, die nog zullen komen. Dit wensch ik u van harte toe namens geheel Ned.-Indië en Nederland.

Pa, ge hebt u een eerezuil geschapen, zij verrijst in den schoonen tuin van Java, in strenge, sobere lijnen, doch doet weldadig aan, met als fundament de harten der kinderen, met als fundament de kinderziel. Deze zuil zal onvergankelijk zijn, deze zuil, Pa, zal onvergetelijk zijn”.

Uit de Pers in Nederland.

Indische Militaire pensioenen.

Het algemeene bestuur van den Algemeenen Militairen Pensioenbond heeft aan de Tweede Kamer een adres gericht, waarin het betoogt, dat de gepensioneerde en gegageerde oud-Indische militairen door de afwijzende houding van de Regeering ten

Thuis gekomen verantwoordde zij het door haar besteede geld tot den laatsten duit; kwam de rekening een enkele keer eens niet precies uit, dan was de fout steeds in haar nadeel.

En koken dat ze deed! Verrukkelijk! De Indische rijsttafel was hare specialiteit, maar ook haar Europeesche pot voldeed aan de hoogste culinaire eischen. Daarenboven presteerde zij op het gebied van Inlandsche en Chineesche gebakjes allerlei heerlijks. Het menschje scheen een volledig kookboek in haar hersenkas te bergen.

Ging haar toewan op dienstreizen, dan zorgde Boewang er voor, dat er steeds eene schaal met eetwaren en een gevulde „gendie” (poreuze, aarden waterkaraf) gereed stonden, waarvan de inhoud elken dag vernieuwd werd. „Zoolang die schaal met voedsel en de gendie met water gevuld blijven, zal toewan op reis nooit honger of dorst hebben,” meende het brave oudje! Zit er poëzie in zoo'n natuur-mensch of niet?

Voor haar zoontje (hoe zij, die nooit getrouwd was geweest, daaraan kwam, die vraag lieten we maar onaangeroerd!) was zij eene goede, verstandige moeder, zorgvol, maar van verwennen geen sprake. „Was een aardig, grappig ventje. Zijne beste vriendjes waren een paar „bèttèts” (soort parkietjes), die den geheelen dag vrij over ons erf rondvlogen. 's Avonds, wanneer de duisternis begon te vallen, kwam Katjong met een stok bij de vogeltjes; beurtelings stak hij hun een uiteinde van den stok toe, en, hegrippende wat er van hen verlangd werd, stapten zij daarop. Dan nam de dreumes den stok met het midden op zijn schouder en met zijne twee gevederde vriendjes, ieder op een uiteinde balanceerende, stapte de kleine man, volledig in Adamstoilet en met zijn rond, gespannen rijstbuikje, dat de meeste Inlandsche kinderen siert, vooruit, over het erf rond en bracht de vogeltjes naar hun nachtlugies.

aanzien van het verbeteren der pensioenen en gagementen van de oud-Indische militairen, die vóór 1 Januari 1920 het leger verlieten, in vertwijfeling zijn gebracht.

Het algemeen bestuur is van meening, dat juist de menschen, die vóór 1920 gepensionneerd zijn, het zwaarste werk hebben verricht en om deze reden verzoekt het de Kamer het daarheen te willen leiden, dat de Regeering maatregelen treft tot verbetering der pensioenen en gagementen der oud-Indische militairen, die vóór 1 Januari 1920 zijn ontslagen.

Koloniaal Instituut.

Tegenover de mededeeling, dat de bouw van het Koloniaal Instituut te Amsterdam zou worden stopgezet, stelt 't „Hbld.”, dat men met den bouw voortdurend bezig is, met volle kracht wordt gewerkt, zonder de minste stagnatie. De geldmiddelen zijn toereikend om het gebouw binnen niet te langen tijd te voltooien. Echter zal de binnenafwerking niet in alle opzichten kunnen geschieden, zooals de plannen aangeven. Verschillende min of meer kostbare betimmeringen en muuraankleedingen zullen voorloopig achterwege moeten worden gelaten, omdat de middelen ontbreken.

Het Rijk heeft ten volle voldaan aan zijn toezegging om in den bouw f 1.500.000 te betalen. De laatste termijn is reeds ontvangen.

In een zijner

„Memories”

schrijft Fabricius onder den titel „East is East and West is West.....” in *Het Vaderland* van 9 dezer:

„De daad zelf had even goed in Europa kunnen gebeuren en gebeurt dan ook om de haverklap in Europa. Een heel gewone dubbele moord uit jaloezie. Beklaagde bekende voor den landraad te Medan wat hem ten laste werd gelegd. Hij, een Javaan, contract-koelie, Roesin geheeten, werkte te Soengei-Bahasa (Sumatra), had drie jaar lang lief en leed gedeeld met de contractvrouw Moesina, totdat Tokario kwam opdagen en Moesina meenam, met haar goedvinden. Roesin was daarover zeer verbolgen, zoo staat het in het verslag van de Sumatrapost. Hij zon op wraak. Op een middag stak hij wapens bij zich en het toeval diende hem, want op den avond van dienzelfden dag zag hij Moesina en Tokario. Hij volgde hen; wierp zich plotseling op Moesina en sneed haar de slagader

Ons brave oudje had maar één gebrek, dat aan hare volmaaktheid afbreuk deed, en dat was..... een vrij ruim hart voor de liefde, en dat was de oorzaak van haren ondergang. Al was ze alles behalve jong, in dat opzicht scheen ze de eeuwige jeugd te bezitten, maar, helaas, tot hare schade.

Al eenigen tijd merkten wij, dat zij niet meer zoo fiksch was als in den beginne; daarop werd zij bepaald ziek, zoodat ze op hare „baleh-baleh” (bamboezen rustbank) moest blijven liggen. Wij haalden onzen Europeeschen dokter bij de patiënte, maar deze bleek voor een raadsel te staan, waarvoor de officieele medische wetenschap geene oplossing wist. Het was hem niet mogelijk eene bepaalde diagnose te stellen; hij kon alleen vermoeden, dat de arme lijdere een of ander langzaam werkend vergif had binnengekregen, waarvan aard en werking voor de Europeesche geneeskunde, maar niet voor de ingewijden onder de Inlanders, nog een diep geheim zijn. Dit vermoeden vond voedsel in vage uitlatingen van onze andere bedienden. Langzamerhand kwamen wij tot de onderstelling, dat de zieke eene zondige liefde had opgevat voor een gehuwd man, en dat diens echtgenoot hare mededingster uit den weg wilde ruimen.

Hoe dit ook zij, onze patiënte verminderde met den dag; zij werd steeds zwakker, at noch dronk meer en herkende ten laatste niemand van degenen die aan haar ziekbed kwamen. Met ééne uitzondering echter: hare „njonja”. Toen deze haar vroeg: „Boewang, wie ben ik?” sloeg ze met moeite een oogenblik hare matte oogleden op, staarde de vraagster strak aan, en fluisterde met bijna onhoorbare stem: „ndòrò njonja”. Een uur later verliet de dood haar uit haar lijden. Dat wij voor eene behoorlijke begrafenis zorgden, spreekt van zelf.

ROVER LEVERANCIER OSMOND
OOST EN WEST

RIJWIELEN bij
J. H. C. MERCKEL

PARKSTRAAT 67 - TEL. H. 3127

BEEKLAAN 355 - TEL. M. 461

DEN HAAG

VERZENDT NAAR
ALL STEEL OOST EN WEST BATAVIER

Garage MERCURIUS
KUIJPER & Co

VAN SLINGELANDTSTR. 16 - DEN HAAG
TEL. SCH. 1198

H.H. Verlofgangers
leert

Auto- en Motorrijden

Zeer billijk tarief

FIRMA P. C. & A. PICO & ZONEN
Brandtstraat 2-6 Telefoon M. 1478
le Van den Boschstraat Telefoon B. 178
DEN HAAG.

Wij zullen handhaven
kwaliteit en concurrentie.

Rund-, Kalfs-, Varkens- en Lamsslagerij, annex
Fijne Worst- en Vleeschwarenfabriek.
(1882-1922).

Confiserie en Chocolaterie Royales
J. A. Krul
Salon de Rafrâchissements
NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Adverteeren doet verkoopen.

CORN. VAN DER SLUIJS

BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.

ALLEEN NOORDEINDE 162A. TEL. 4782. DEN HAAG.

door. Daarop greep hij Tokario en bracht hem vele wonden toe, waaraan hij stierf. Roesin werd veroordeeld tot twaalf jaar gevangenisstraf.

„Roesin was zeer verbolgen.” Dat staat er als een glimlach. Toch zal ieder, die lust gevoelt om zich serieus even het geval in te denken, toegeven, dat de gemoedstoestand van een man, wiens vrouw of geliefde er met een ander vandoor gaat, ronduit verschrikkelijk moet zijn. We lachen daar vaak om, en niets is eenvoudiger dan daarom te lachen (als het anderen dan onszelf aangaat), maar voor wie zich even bij benadering in den gemoedstoestand van een aldus verlatene ('t zij man of vrouw) tracht te verplaatsen, staat het vast, dat men de braafste mensch van de wereld kan zijn en toch in een alles overweldigende woede verkeeren, die ons finaal buiten zelf-contrôle stelt. Men versta mij wel! Ik bedoel hier niet de Moesina's en Tokario's (er zijn er, vermoed ik, heel wat!) te beoordeelen, laat staan te beschuldigen. Wie onzer zou het durven..... We kennen niet de omstandigheden, en ook als we ze wel kenden, zou velen van ons eenige voorzichtigheid passen. We spreken hier niet van haar, die zich door Tokario liet wegemen en niet van hem, die Moesina wegnam. We spreken hier van niet anders dan van de niet te omvatten woede van den man, die verlaten werd door de vrouw, die hij liefhad. Verlaten werd, met of zonder motieven dan van Moesina's of Tokario's kant. En dan lijkt het mij in hooge mate twijfelachtig, of wel velen van ons in staat zijn te beoordeelen, welke machtige demonen zelfs een vreedzaam man in een gemoedstoestand kunnen brengen die naar zijn gevoel volstrekt gelijk staat met razernij. Roesin gaat twaalf jaar de gevangenis in. Voor mij onbegrijpelijk sterk moet een rechter zich gevoelen, die zulk een beslissing durft nemen.

Maar nu komt het vreemde, dat wel niemand van ons ooit zal leeren begrijpen. Te vreemder, omdat ieder, die in Indië geweest is, onmiddellijk zal voelen, dat het voor een Javaan normaal is. Roesin had alles bekend. Niets verzwegen. En nu zou men zoo zeggen, dat hij onder den indruk van het gebeurde moest staan; dat hij of berouw of voldoening zou laten blijken; dat hij op welke wijze dan ook zou toonen, de betekenis van zijn daad te bevestigen. Welnu, hoeveel belang hij stelde in het vernietigen van die twee menschenlevens of in de twaalf jaren van zijn eigen leven, die nu voor hem liggen, kan blijken uit het antwoord, dat hij na de voorlezing van het visum repertum den voorzitter gaf op de vraag, of hij iets te zeggen had: — Ik krijg nog ruim f 2 van den cipier.

Grotere zorgen verontrustten hem blijkbaar op dat oogenblik niet.”

Het voorontwerp der Indische Staatsinrichting.
J. C. K., die in het *Alg. Hbl.* over bovenstaand onderwerp schrijft, besluit met:

„Wanneer wij ons oordeel over het hoofddoel van het voorontwerp samenvatten, kan het niet gunstig luiden. De uitwerking zelf schijnt ons niet gelukkig, wij zij geen aansluiting zoekt noch in de samenstelling van het vertegenwoordigend lichaam, noch in de begrenzing van de aan de Indische wetgevende macht toegedachte bevoegdheden, bij de bestaande, historisch geworden toestanden en verhoudingen. Zij leeft niet, zij kan daarom ook nooit gezonde staatkundige ontwikkeling brengen. Zij is niet opgebouwd in de werkelijkheid, maar vormt een kunstmatige constructie.

Doch minstens even ernstig zijn onze bedenkingen tegen de wijze waarop een zoo gewichtig onderwerp als dit in de toelichting is behandeld. Indien ergens, dan behoorde hier klaarheid te bestaan met betrekking tot de beginselen, die den Minister leidden. Zoo bij eenig ontwerp, dan kon hier niet volstaan een betoog, dat een praktische oplossing was gevonden voor de nu eenmaal noodige uitwerking van een nieuw grondwetsartikel, maar had moeten zijn aangevoerd, dat logische opbouw had plaats gehad van uit ééne bepaalden, in de grondwet vastgelegden grondslag en dat dit had geleid

tot een geheel, dat aan eischen van goede staatsmanskunst voldeed. Niets van dit alles evenwel vinden wij hier.

Het ontwerp, maar meer nog zijne toelichting, zijn o.i. staaltjes van „Realpolitik” in den slechten zin van het woord.”

De toekomst der Ned.-Indische Thee-ondernemingen.

De betere stemming, welke zich op de theemarkt heeft baangebroken, gaf het Persbureau Vas Dias aanleiding zich tot een alleszins tot oordeelen bevoegd persoon te wenden, met het verzoek zijne meening te doen kennen omtrent de vooruitzichten van de Nederlandsch-Indische thee-ondernemingen.

De geïnterviewde is de meening toegedaan, dat de vooruitzichten, welke zich voor de Nederlandsch-Indische thee-ondernemingen openen, van gunstigen aard zijn, welke zienwijze hij nader toelichtte, door op allerwegen toenemend verbruik van thee te wijzen en de oorzaken daarvan te noemen. De statistische gegevens omtrent productie, verbruik en voorraden van thee zijn uitteraard betrouwbaar, wijl zij meerendeels afkomstig zijn van douaneautoriteiten. Op grond van deze gegevens nu, kan men tot de gevolgtrekking komen, dat het verbruik nog voortdurend stijgt. Thee is de goedkoopste volksdrank en tevens de minst schadelijke. Dat wordt allerwegen ingezien.

Niet alleen komt aan den theehandel het geringere gebruik van alcoholhoudende dranken ten goede, doch eveneens in zekeren zin de verarming van een deel van Europa. Een deel van de bevolking van de centrale landen kan koffie niet meer betalen en is gedwongen thee te gebruiken. De vraag van Duitschland is dan ook een steeds aan betekenis winnende factor voor den Nederlandschen handel. De wisselkoersen oefenen natuurlijk menigmaal een remmenden invloed uit, doch wanneer die zich voor eenigen tijd weer hebben gestabiliseerd, dan ziet men de vraag herleven en nog toenemen, vergeleken met voordien. Het is een verblijdend feit, dat de staten, welke vroeger deel uitmaakten van Rusland, aan de markt komen, Polen, Finland, Letland en Estland leggen goede kooplust aan den dag en als bijzonderheid zij vermeld, de eerste aankoop hier te lande door de Russische Sovjetregering, van eenige honderden kisten thee, welke transactie kortgeleden heeft plaats gevonden.

Het nog steeds toenemend verbruik en de thans weder langzaam stijgende productie, welke het peil van vóór den oorlog nog niet heeft bereikt, zullen ongeveer tegen elkaar opwegen, waardoor voor een weder inzinken van den prijs op een langen duur niet gevreesd behoeft te worden. De marktprijs zal tusschen f 0.60 en f 0.80 het pond schommelen, als gemiddelde van de opbrengst der verschillende soorten. De toestand zal vermoedelijk van dien aard worden, dat bij nog eenigszins toenemende vraag, men zich op de grens van een schaarschte zal bevinden, waarvan de voortteekenen nu reeds zijn te zien op de veilingen. Ware het niet, dat men uit bestaande voorraden kon putten, dan zou men niet geheel aan de vraag kunnen voldoen, wijl het verbruik ongeveer even zoo groot zoo niet groter is, dan vóór den oorlog. Zal de marktprijs zich kunnen stabiliseeren, de kostprijs der ondernemingen zal allicht nog kunnen dalen.

Thans bedraagt die gemiddeld ongeveer f 0.40 à f 0.45 per pond thee. De noodgedwongen bezuinigingen, welke men heeft moeten invoeren, hebben groote besparingen tengevolge gehad, waardoor de kostprijs is gedrukt. Op straffe van achteruitgang van de hoedanigheid zoowel als van de hoeveelheid der productie, zal men verplicht zijn verscheidene uitgaven, welke men door den nood gedwongen, had moeten achterwege laten, te hervatten. Het spreekt vanzelf, dat die aan het product ten goede zullen komen. Tegenover die grotere uitgaven zal echter een procentsgewijs grotere daling van uitgaven uit anderen hoofde staan, met name die, waarop de daling van de kosten van het levensonderhoud invloed uitoefenen; dus het loon. Met welk percentage de kostprijs zou dalen, is

Fa P. J. MEIJS & ZON Wassenaarsche- straat 1, 3, 5, Hofleveranciers

Fabriek van 14
FORNUIZEN
met toebehooren
voor Hotels,
Restaurants,
Gestichten, enz.
SCHEVENINGEN
Telef. Interc. 654

HOFLEVERANCIERS.

Wed. H. RAHDER & ZON

Wijnhandelaren

Filiaal: 's-Gravenhage
Hoofdkantoor: Amsterdam
Filiaal: Arnhem
Filiaal: Gorinchem
Heemskerckstr. la Binnenkant 25 N. Plein 15 O. Vischmarkt
Tel. H. 3493. Interc. Tel. 389. Tel. 280. Tel. 61.

Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.

Voor Export speciale conditiën.

INDIË

Complete Uitrustingen naar Maat

Onze Indische ervaringen garandeeren U Indische modellen.

Witte Pakken van af f 12.50

De goederen door ons geleverd worden voor de bewerking eerst tweemaal gekrompen, zoodat wij krimpvrij garandeeren

VRAAGT GRATIS PRIJSCOURANT

G. J. HOFSTEE - ROTTERDAM

DELFTSCHEPOORTPLEIN 5

Vakkundige Bediening.

Wist U

dat wij drukken het Tijdschrift NEDERLANDSCH INDIË OUD EN NIEUW

En ook

het bekende blad van Architect ED. CUYPERS HET HUIS OUD EN NIEUW

Dit bewijst

dat wij naast Handelsdrukkerij ook eerste klas Kunstdruk kunnen ver-vaardigen.

N.V. Drukkerij ten Hagen

Nobelstraat 20 Den Haag Tel. H. 474

P. VERSCHRAGEN

KLEERMAKER

1ste Klasse Coupe en Afwerking Uitsluitend ENGELSCHE STOFFEN

LEVERT TEVENS ALLE VOORKOMENDE UNIFORMEN

Thomsonlaan 209 - DEN HAAG - Tel. M. 343

Lunchroom - Thee-Concert

„DE OUDE VETTE HEN”

DEN HAAG bij het Stadhuis

ARNOUTS
GRAVENSTR. 1. TEGENOVER DE
BONNETERIE

Ondergoederen
Sportcostuums
Regenjassen

voor
Dames & Heeren

BESCHIKBAAR.

N.V. Restaurant „MAX”
HOLLANDSCH-INDISCH RESTAURANT
Reinkenstraat 76-78 Tel. M. 215
INDISCH SPECIALITEIT
Direct.-Eigenaar: C. G. OLIE, Ex-Dir. Adelphi Hotel,
Singapore; Hotel Jansen, Semarang; Victoria-
Hotel, Soekaboemi.

Levering van
Rijsttafel, Lunch en Diner

Scherp concurrerende prijzen. Vlugge en prompte bediening.
Levering aan huis zonder prijsverhoging
VRAAGT PRIJSOPGAVE.

INSTITUUT PONT
HAAG, Laan van Meerdervoort 190
ROTTERDAM, Kruiskade 128 - LEIDEN, N. Rijn 28

HANDELSCHOOL:
STENOGRAFIE PONT, meest verbreid, kort,
MACHINESCHRIJVEN (duidelijk)
BOEKHOUDEN,
HANDELSREKENEN, ENZ.

TALENSCHOOL:
GRAMMATICA, LITTERATUUR, HANDELS CORR.
CONVERSATIE

PONT-DIPLOMA BAANT U DEN WEG

Bovenstaande opleiding ook **SCHRIFTELIJK**,
door **NEDERLAND** en **INDIË**.

Centr. Bur. INST. PONT, de Ruijterstr. 48, HAAG

Om goede zaken te maken

is het nodig goede waar te leveren.
Doch het publiek moet weten dat gij
die levert. Dat bereikt gij alleen door
goede en voortdurende reclame.

GEBRUIK DIT BLAD
VOOR UW

Reclamecampagne.

Haagsche Coöperatieve Keuken
Restaurants

Kepplerstraat 274. . . . . Tel. M 2313
Anna v. Buerenstraat 204 - Tel. B 226

Middagschotel 12-2 uur . . . . . à f 0.70
Diner . . . . . 5-7 uur . . . . . à f 1.20

Diverse Schotels à la carte.

Uitzending door de geheele stad.

onmogelijk te zeggen, doch de daling zal zeker komen. De ondernemingen, die niet voorverkocht hebben, zullen natuurlijk het meeste voordeel trekken uit den verwachten beteren toestand als hiervoor geschetst. Nu hebben verscheidene ondernemingen echter reeds aanzienlijke gedeelten uit oogst 1922 en eveneens uit oogst 1923 voorverkocht tegen lager prijs, dan den thans geldende; die zullen van het geleidelijk grooter wordende verschil tusschen verkoopsprijs en kostprijs in mindere mate profiteren. Het mag echter zonder overdrijving gezegd worden, dat elke onderneming bij de huidige prijzen thans winst kan maken. Hiervan zal natuurlijk een zeker gedeelte moeten worden aangewend tot delging van oude schulden en afschrijvingen van geleden verliezen. Verscheidene ondernemingen steken diep in de schuld en moeten die natuurlijk aflossen, alvorens een andere bestemming aan de winst mag worden gegeven.

Het spreekt vanzelf, dat dit niet de kapitaalcrachtigsten zijn. Voor ondernemingen, die geen of een klein verlies leden en over voldoende eigen middelen beschikken ter financiering van hun bedrijf, opent zich een inderdaad gunstige toekomst.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een onderhoud met den directeur der D. S. M.

Aan een onderhoud, dat de heer *Schadee*, directeur der Deli Spoorweg-Mij., met den redacteur van de *Deli Crt.* had (*Deli Crt.* dd. 21 Oct.), ontleenen wij o.m.:

Wat de toekomst betreft, *verwacht men* in de betreffende leidende kringen in Nederland vrij eentemmig, dat *Indië en Azië in het algemeen er veel gauwer weer bovenop zullen zijn dan het oude Europa.* In Japan en in Amerika is reeds duidelijk een verbetering merkbaar, terwijl de toestanden in Europa feitelijk hoe langer hoe wanhopiger worden. Ned.-Indië is uit den aard der zaak voor zijn herstel meer aangewezen op de algemeene toestanden in Azië, te meer bij de voorgenomen, toenemende zelfstandigheid. Daarom wilde de heer *Schadee* nu ook eens persoonlijk de verwachtingen toetsen aan de werkelijkheid hier in het Oosten. Vooral omdat het uit den aard der zaak voor de te nemen maatregelen van groot belang is, hoe lang de crisis zal duren. Vestigt zich de overtuiging, dat we inderdaad in Indië binnen afzienbaren tijd voor een opleving staan, dan kan natuurlijk met andere maatregelen volstaan worden, dan in het tegenovergestelde geval. Wanneer b.v. in Indië de crisis na 2 of 3 jaren zou wijken en in Europa, zooals dat er thans uitziet, na 10 jaren, dan maakt dat natuurlijk een belangrijk verschil en dan behoeft men niet zoover te gaan.

Voorloopig vindt die verwachting ten aanzien van Azië een bevestiging in de jongste stijging van den rubberprijs, waaromtrent men den laatsten tijd in Europa reeds enigszins optimistisch gestemd was. Allereerst wezen de voor-verkopen, waarbij de Amerikaanse fabrikanten zich wenschten te dekken, daarop, terwijl men ook van nieuwe gebruiken voor rubber wel iets verwacht. Zoo schijnt inderdaad het gebruik van latex in de papierindustrie een groote toekomst te hebben, evenals de aanwending van latex voor vloeren, volgens een nieuw procédé, in combinatie met cement.

De Amerikaanse auto-fabricage maakt bovendien een opleving door, zoodat men daaromtrent nog al gunstig gestemd is. Van een inkrimping der rubberproductie bleef men echter weinig verwachten, vooral ook om de moeilijkheid om daarin de Inlandsche rubber te betrekken, die destijds op aanmoediging der bestuursambtenaren is ontstaan. Bovendien gelooft men in Holland niet aan het succes der inkrimping, omdat de verleiding te groot zal zijn bij betere prijzen meer te tappen en meer

Pension „SUNNY HOME”
Laan v. Meerdervoort 568 Tel. M. 1904

Indische en Hollandsche Tafel
van 12-2 en van 5-7 uur

Volledig Pension v. af f 4.- per pers. per dag

uit te voeren, dan wel de geheele inkrimping ter zijde te stellen.

De heer *Schadee* legde er den nadruk op, dat deze kwesties van groot belang zijn voor Sumatra's Oostkust, waar de rubber zoo'n belangrijke cultuur is geworden en ook voor het bedrijf der Deli Spoorweg Mij., dat natuurlijk mede profiteert van een algemeene welvaart. Zoo spiegelt zich thans ook in de vervoercijfers duidelijk de inzinking af, nu het Inlandsche passagiersverkeer zoo belangrijk verminderd is.

Vervolgens bespreekt de heer S. de exploitatie der D. S. Mij. De concurrentie van autobussen en vrachtauto's achte hij van tijdelijken aard; slechts zelden kan de exploitatie door denzelfden eigenaar tot een goed einde worden gebracht, vermoedelijk omdat de exploitanten niet precies hun eigen kosten kennen en niet afschrijven op hun snel in waarde dalend bezit. Daaraan wordt het ook toegeschreven, dat voor het vrachtvervoer soms prijzen berekend worden, die, behoorlijk gecalculceerd, stellig het dubbele aan den exploitant kosten.

Wel heeft het autovervoer in het algemeen thans gelegenheid tot ontwikkeling en in Europa zien men het ook toenemen, maar dan voor een andere taak dan het thans in Deli vervult, n.l. ter aanvulling van het bestaande grootvervoer. Op dezelfde wijze als 30, 40 jaren geleden de ossekar een andere taak is gaan vervullen, dan zij tot dien tijd in het vervoer had vervuld. Van de lange afstanden — er waren ossekarren, die goederen van Semarang naar Solo vervoerden, — beperkten zij zich tot de kleine afstanden, waarop zij loonend blijven. En in plaats van den doodsteek, brachten de eerste spoorlijnen nieuw leven voor de ossekarren. Ditzelfde geldt vermoedelijk voor de vrachtauto, waarvan de afstand uit den aard iets grooter zal zijn dan voor de ossekar. Zoo zal dan ook over eenige jaren vermoedelijk wel blijken, dat beide soorten van vervoer ieder hun taak hebben en elkaar aanvullen.

Vereeniging tot steun van Eur. werkzoekenden.

In het Verslag der Vereeniging te Soerabaja over de 1e helft van Oct. 1922 (*Soer. Hbld.* 18 Oct.), lezen wij o.a.: Wederom hebben gedurende verslagperiode enkele werkgevers de tusschenkomst der vereeniging ingeroepen, ter vervulling van bestaande vacatures, terwijl zelfs daarover enkele brieven van buiten de stad zijn ontvangen. De practijk bevestigt bijna dagelijks, dat intellectuele Europeanen, die tengevolge der malaise zijn ontslagen, in den regel wederom spoedig een plaatsing vinden, indien daarvoor zelfs eenige moeite wordt gedaan.

Ongeveer 80 pCt. der bij de vereeniging ingeschrevenen en geen werk konnende vinden, behooren tot de niet-intellectuelen, personen, die in de dagen der hoog-conjunctuur, toen het geld overvloedig was, gemakkelijk een betrekking konden krijgen van f 250 per maand of meer. Doordat de tijden zijn veranderd, zijn de bakens verzet. Voor de Europeesche werkkrachten, voor wie men in de goede tijden f 250 salaris over had, neemt men tegenwoordig Inlandsche en men betaalt f 75 of f 100 per maand. De uitkomsten zijn dezelfde.

Herhaald wordt daarom, dat tengevolge van de evolutie van den tegenwoordigen tijd, in Indië langzamerhand geen plaats meer is voor den niet-intellectuelen Europeanen.

Afschaffing van de poenale sanctie.

In de *Java-Bode* van 3 Oct. werd een oordeel van de Arbeidsinspectie vermeld, geput uit „een onlangs gepubliceerd rapport” (*Zie Kol. Weekbl.* dd. 30 November).

Het *Soer. Hbld.* van 20 Oct. 3e bl. geeft hiervan een andere lezing:

„Eenigen tijd geleden publiceerden wij als het oordeel der arbeidsinspectie, dat het behoud van de poenale sanctie, zij het in verzachten vorm, een absolute noodzakelijkheid wordt geacht, beschouwd uit het oogpunt van het belang van den werkmans.

De *Deli Crt.* neemt deze uitspraak over en vraagt ons, waar en wanneer deze meening der arbeidsinspectie is neergelegd.

Wij kunnen hierop antwoorden, dat deze uit-

Tel. Interc. H 447.

137

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15
's-GRAVENHAGE

Het meest aan te bevelen

INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.
Directeur: J. VAN GEEMERT.

Tel. 1187 **MAISON VAN RIJN** Meermalen Bekroond
Marnix **CUISINIERS**

Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Dinners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Afdeeling INDISCHE KEUKEN

Uitzending van alle gewenschte Indische Schotels, bereid door speciaal geëngageerd vakkundig personeel,

Indische Menu's: f 2.- en f 3.- p. p.

Thuisbezorgd in verwarmde verzegelde Bussen.

spraak door den dienst der arbeidsinspectie *nimmer officieel in enig geschrift* werd neergelegd, doch dat hiermede de meening is weergegeven van een groot deel der ambtenaren van de arbeidsinspectie. *Dit persoonlijk oordeel van velen der inspecteerende ambtenaren*, hebben wij door onze publicatie willen vastleggen."

Leger en Politie.

Het *Bat. Nbl.* had een interview met generaal *Gerth van Wijk*, die midden-October terugkeerde van zijn commissie-reis door het Oosten van den Archipel. Het onderzoek strekte zich uit over Bali, Lombok, Timor, Celebes, Menado, Ambon, Nieuw-Guinea en Zuid Oost-Borneo. Over de resultaten was gen. G. v. W. zeer tevreden. Zijn persoonlijke indruk is, dat de samenwerking van het Binnenlandsch Bestuur en het Leger overal goed is. Overal vond hij groote waardeering voor de bestuursfunctie van officieren. Uitbreiding van het stelsel is gewenscht. Van bestuurszijde werd nergens bezwaar gemaakt tegen het productief maken van het Leger als politie. Hier en daar werd zulks zelfs warm toegejuicht. Alles bijeen genomen blijft het pleidooi voor het gebruik van het Leger als gewapende politie ten volle van kracht.

Het oprichten van Burgerwachten in Indië.

Het betoog van kapitein *J. J. de Vries* om burgerwachten in Indië op te richten, in verband met recente berichten over geheime verenigingen, wordt door het *Soer. Hbl.*, de *Loc.* en de *Ind. Crt.* scherp afgekeurd.

Het *Soer. Hbl.* van 18 Oct. herinnert o.m. aan de pogingen van een jaar geleden, om burgerwachten op te richten. De ervaring leert, dat voor dergelijke instituten geen blijvende toewijding bestaat. Hun nut is zeer twijfelachtig. Als de nood aan den man komt zal, ook zonder burgerwachten, een beroep op de burgerij nooit tevergeefs gedaan worden.

Islam en Zending.

In het *Kol. Weekbl.* van 2 Nov. werd weergegeven, welke gevolgtrekkingen de *Sum. Post* van 8 Sept. maakte uit de meeningen van generaal *Lyautey*, dr. *Zwemer* en dr. *Van Andel*: „dat we hier blijkbaar staan voor een in de Mohammedaansche wereld algemeen geldende opvatting, waarmede ons onderwijs in Indië rekening heeft te houden.”

Met die voorstellingen en die conclusie kan de *Deli Crt.* (van 20 Oct.) zich niet vereenigen, terwijl het toch van *het hoogste belang* is, dat dit vraagstuk zuiver en geheel gekend wordt. Waarbij het er ten slotte natuurlijk niet op aan komt wat wij, maar wel wat onze Mohammedaansche medeburgers er over denken.

Na uitvoerig het onderhoud tusschen gen. *Lyautey* en dr. *Zwemer* weergegeven te hebben, zegt de *D. Ct.* o.m.:

Nu is het voor ons buiten twijfel, dat er tusschen de woorden van gen. *Lyautey* en die van dr. *Van Andel* een enorme afstand bestaat en, dat de *Sum. Post* ten onrechte in de woorden van eerstgenoemde een bevestiging heeft gezien van hetgeen dr. *Van Andel* betoogde en ten onrechte een algemeene conclusie trok, waarin die afstand en dat groote verschil zonder meer werd weggecijferd. Te gevaarlijker is dat, waar het hier een zeer subtiel kwestie betreft, waarin een onjuiste conclusie en daarop gebaseerde politiek, een enorme misgreep kan beteekenen. Daarom ook alleen komen wij thans weer op de zaak terug.

Gen. *Lyautey* sprak alleen over de Europeesche leeraars aan een zuiver Mohammedaansch college, waar de bevolking geen atheïsten wenschte, en er is nergens sprake van positief Christelijk onderwijs, in den geest zoals dr. *Van Andel* en ongetwijfeld ook dr. *Zwemer* dat op hun zendingsscholen voorstaan, niet met godsdienstonderwijs als toegift, doch doortrokken van den Christelijken zeurdeesum. Dr. *Van Andel* daarentegen sprak over dat laatste vraagstuk en beweerde, dat de Mohammedaan om dezelfde reden als door gen. *L.* genoemd, de voorkeur zou geven aan een positief Christelijke school boven een neutrale school. En

de *Sum. Post* zag het verschil tusschen die twee uitspraken niet in.

Wij hebben destijds in de vergadering, waarin dr. *V. A.* deze zijn meening uitsprak, de vraag gesteld, wat den Mohammedaan dan in het positief Christelijk onderwijs aantrok boven het neutrale; het antwoord luidde, dat zij het monotheïstische christelijke onderwijs verkiezen boven neutraal onderwijs, waarvan zij vreezen, dat het hun kinderen in 't algemeen hun religieus gevoelen kan doen verliezen.

Maar dat klinkt toch slechts oppervlakkig plausibel en is in werkelijkheid in flagranten strijd met de logica. Immers logisch zou zijn, dat de Mohammedaansche vader, wetende met welk doel de Zending haar scholen sticht — dat is in laatste instantie om het christelijke geloof te verbreiden — de voorkeur zou geven aan de neutrale, openbare school, waar bij den onderwijzer niet een dergelijk doel voorzit; waar het onderwijs-zelf doel en geen middel is.

Daarbij komt, dat een ontwikkeld Mohammedaan wel weet, dat de openbare school in Indië zijn kind niet van den godsdienst vervreemdt, maar dat het Gouvernementsonderwijs dien godsdienst volkomen respecteert, zooals trouwens het Gouvernement in al zijn geledingen en organen zich volkomen onthoudt van inmenging in den Mohammedaansche godsdienst en deze met groote distinctie als een heilig pând der bevolking behandelt.

En tegenover dr. *Van Andel* houden wij vol, dat de openbare school zeker niet atheïstisch van strekking is. Zij kan dat natuurlijk niet zijn, omdat zij het godsdienstonderwijs overlaat aan den godsdienstleeraar en aan het gezin. En mochten er onder haar onderwijzers al enkele atheïsten zijn, dan zal dat in het onderwijs niet blijken, omdat de onderwijzer zijn persoonlijke geloofsovertuiging buiten het onderwijs stelt. De uitzondering, die zich in dit opzicht mocht vergeten, zou stellig al zeer spoedig tot de orde worden geroepen.

Wij hebben trouwens een heel andere herinnering aan de openbare school en haar onderwijzers, waaronder wij vrouwen en mannen gekend hebben en nog kennen, met een diep overtuigd religieus gevoel. Wij zijn er van overtuigd, dat de Mohammedaansche ouders deze leerkrachten aan de openbare school, die door haar voorbeeld verdraagzaamheid leeraart, even hoog zullen schatten als wij en zoo velen met ons dat doen.

Wij nemen natuurlijk onmiddellijk aan, dat de drs. *Van Andel* en *Zwemer* volkomen te goeder trouw zijn. Wij moeten met dit delicate vraagstuk echter rekening houden met de mogelijkheid, dat zij zich vergissen en de zaken zien, zooals zij zich die zouden wenschen en niet zooals deze in werkelijkheid zijn.

Wij kunnen dan ook niet zonder meer de meening der drs. *Van Andel* en *Zwemer*, noch de conclusie van de *Sum. Post* volgen. Wij willen niet boud het tegendeel beweren, maar wij achten het wel van belang, dat deze zaak nog eens nader wordt besproken en dat zich ook Mohammedanen daarover uitspreken.

Radio-Persnieuws.

De pers publiceert reeds de radio-telegrammen, die Malabar opneemt. De *Deli Crt.* van 18 Oct. wijdt hier een hoofdartikel aan.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

De veroordeeling van den Engelsch-Indischen patriot *Mohamdas Karamchand Mahatmi Gandhi*.

I.

In het Koloniaal Weekblad van 5 Januari 1922, No. 1, kan men eene levensbeschrijving vinden van dezen persoon, die tot 6 jaren gevangenisstraf werd veroordeeld.

De Engelsch-Indische nieuwshladen hebben van die veroordeeling natuurlijk uitvoerige mededeelingen gegeven, welke door de „*Sin Po*” zijn overgenomen en waaraan door de „*Oetoesan Melayoe*” het navolgende is ontleend.

GEOPEND:
RESTAURANT „KUMMER”
Juliana van Stolberglaan 94 Tel. B 0000

BEZORGING VAN DINERS AAN HUIS met keuze van verschillende schotels.

ZALEN DISPONIBEL voor extra Dinners en Partijen tegen uiterst concurrerende prijzen.

APARTE ZAAL VOOR DAMES

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 1.00

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van Dejeuners, Dinners en Soupers.

135 **KOUDE EN WARME SCHOTELS.** J. H. M. KOETS

ATLANTIC AMERICAN BAR

LANGE HOUTSTRAAT 4

DEN HAAG.

Restaurant Mondain Premier Ordre

BESCHIKBAAR.

H. H. DROST & ZOON

Kleermakers voor Dames en Heeren

LAAN VAN N.-O. INDIË 171

TELEFOON B 836

SPECIALITEIT IN

Heeren-Avondkleeding

Rok-Costumes Smoking-Costumes

BESCHIKBAAR.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes.

Tel. S. 733 - S. 1525 - S. 467

170

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL

Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden, Rustige ligging.

LIFT.

Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Grand Hotel Restaurant „Central”

In alle Kamers warm en koud water
De meest bekende Inrichting der Residentie.

Adverteeren doet verkoopen.

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal . . . . . f 80,000,000.-
Statutaire Reserve 19,445,211.-
Buitengewone Reserve 22,660,000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië,
Straits-Settlements, Britsch-Indië, China en Japan.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten.

Incasseeeringen en Financieringen.

Schriftelijke en Telegrafische Credieten.

Reiscrédietbrieven.

Deposito's.

Rekeningen-Courant.

Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken

BESCHIKBAAR

MEUBELLEN

INKOOP

VERKOOP

FIRMA G. JONKER

Iste v. d. Boschstraat 77

's-Gravenhage Tel. Bez. 142

Belast zich met alle voorkomende aangelegenheden in deze branche, o.a. Behangen, Stoffeeren, Verhuizen, Taxatie, enz. enz.

BESCHIKBAAR.

VERZAMELAARS

Zij, die Kunstvoorwerpen willen verkoopen of hunne verzameling wenschen te completeeren, worden attent gemaakt op de rubriek Vraag en Aanbod in het Maandblad

NEDERLANDSCH-INDIË OUD EN NIEUW

Prijs f 2.50 per annonce van ten hoogste vijf regels. Ter kennismaking wordt op aanvraag gratis een nummer van ons Maandblad toegezonden

NOBELSTRAAT 20 TEL. H. 474 en 475
DEN HAAG

Commanditaire Bank- en Handelsvereniging

VISSER & Co.,

's-GRAVENHAGE - Thomsonlaan 31.

Tel.-adres: COBAVICO. Tel. Nos. M. 3930 en M. 3931.

Postcheque- en Gironummer 47262. 17

Verricht alle Bankzaken.

ADMINISTRATIE VAN VERMOGENS
HYPOTHEKEN ASSURANTIËN SPAARKASSEN

Het onderzoek werd geopend op 12 Maart 1922, des middags ten 12 ure, ten overstaan van den heer C. Broomfield, districtsrechter te Ahmedabab.

Beklaagden waren de heeren Mohandas Karamchand Mahatma Gandhi en Shankerlai Ghelabal Banker, de eerste redacteur en de tweede uitgever van het blad „Young India”.

De arrestatie had plaats gehad op 10 Maart 1922 (hetgeen op eene spoedige afdoening van zaken wijst), door den heer Helly, politiehoofd te Ahmedabab, op last van de Bombaysche Regeering, terzake van 4 in het blad in de maanden Juni 1921 en Februari 1922 geschreven artikelen.

Bij het voorloopig onderzoek op 11 Maart 1922 voor den hulpreechter, den heer Brown, gaf de heer Gandhi, in tegenwoordigheid van getuigen op, dat hij den leeftijd had van 53 jaar, van beroep landbouwer en wever was en dat hij woonde te Saiy-graha Ashram.

Hij bekende de 4 artikelen te hebben geschreven en verklaarde, dat hij ter bevoegder plaatse de waarheid niet zou onthouden, dat hij niets op had met het Engelsch bestuur in Engelsch-Indië.

Ook de heer Banker verklaarde zijn schuld te erkennen.

Aan de in de rechtszaal toegelaten beklagden werd overtreding van artikel 124A der Engelsch-Indische wet ten laste gelegd.

Vóór de opening der rechtszitting hadden zich in de galerijen van het gebouw vele belangstellenden verzameld.

De veranda's en een deel van de zaal waren voor genoodigden beschikbaar gesteld, waaronder men opmerkte den heer V. J. Patel, mevrouw Sarojini Naidu, mevrouw Saraladevi Choudhrani Pandit Jawaharial Nehru, de heeren Prakasham, Ambalal Sarabhawi, Bal Anasnya Ben en tal van andere toonaangevende personen in de Engelsch Voor-Indische samenleving.

De aanwezige militaire en politiemacht was voldoende.

Op het erf van het gebouw werden rondes gehouden en de inlandsche infanterie stond onder de bevelen van een half dozijn Engelsche officieren.

Onder leiding van Pandit Madah Mohan Malawaya verschenen de beklagden ten 11.40 uur in de rechtszaal.

Alle aanwezigen stonden op en namen wederom plaats, nadat de heer Gandhi gezeten was.

Op geringen afstand van hem zaten rechts de heeren Banker en Pandit Malawaya en links de echtgenoot van den heer Gandhi, met name mevrouw Naidu, en verder mevrouw Saraladevi.

Ten 11.50 uur kwam Sir Thomas Strangman binnen.

Deze en de heer Gandhi begroetten elkander met een hoofdgebaar.

Ten 12 ure 's middags werd de zitting geopend.

Alvorens zijne schriftelijke bekentenis voor te lezen, vroeg de heer Gandhi, bij wijze van introductie, het navolgende te mogen zeggen, n.l. mondeling te verklaren, dat hij geheel en al beaamde hetgeen de zeer geleerde heer Advocaat-Generaal hem, nederige persoonlijkheid, ten laste had gelegd en dat alles, wat hij had voorgebracht, op rechtvaardigheid berustte.

Hij wenschte voor de rechtbank niet verborgen te houden, dat hij geen vriend was van het Engelsch bestuur en dat hij, zooals de Advocaat-Generaal terecht had opgemerkt, reeds lang vóór den tijd, dat het blad „Young India” verscheen, de bekende leiding op zich had genomen, omdat hij dit beschouwde als de vervulling van den plicht, die op zijne schouders was gelegd.

Hij erkende zijne schuldige bemoeienissen inzake de gebeurtenissen te Bombay, Madras en te Chouri Choura en beaamde de beschuldiging van den Advocaat-Generaal, dat hij van die verwickelingen de intellectuele leider was geweest.

Hij moest dit doen, wilde hij niet in zijne plichts-ervulling te kort schieten.

Hij nam daarvoor al de gevaren en gevolgen op zich, welke aan zulk eene actie verbonden zijn en

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND” AMSTERDAM.

Passagiers- en Vrachtdienst

van Amsterdam via Southampton, Genua, Port-Said naar
SABANG, BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
SEMARANG en SOERABAJA, vice versa.

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

zou dit weer doen, zoodra hij zijne vrijheid zou hebben herkregeen.

Het was zijne gewoonte om uit den weg te gaan voor alles wat ruw is en hij houdt van dat non-violence-systeem, omdat het vertrouwen wekt.

Doch hij werd verplicht vertrouwen te stellen in en zich te onderwerpen aan wetten, welke hij als schadelijk voor zijn land beschouwde en welke schade niet anders te herstellen viel dan op de gedane wijze, wilde hij zich niet bloot stellen aan de gevaarlijke minachting van zijne landgenooten.

Hij denkt met droefenis aan al het voorgevallene, doch hij stond thans voor de rechtbank, om zonder twijfel zwaar te worden gestraft.

Hij vraagt noch verzachting van omstandigheden, noch vergiffenis.

De zware straf, welke zal worden opgelegd, weet ik, zeide hij, en werd reeds lang door mij overdacht, in verband met mijne daden, die, naar mijne meening, voortspruiten uit gevoel van plicht.

De weg, welke voor u, heer rechter, open ligt, is aangewezen in mijne schriftelijke bekentenis.

Hebt gij vertrouwen in uwe wetten, dat die goed zijn voor het land, dan vraag ik geen verandering, doch vóór dat ik mijne bekentenis voorlees, vraag ik wel of ge een blik wilt slaan in het gemoedsleven dat in mij is en dat gij wilt trachten te begripen wat in mij omgaat.

De heer Shankarlai Banker bekende, de artikelen in het blad „Young India” te hebben laten drukken en was bereid de daarop staande straf te aanvaarden

(Wordt vervolgd.)

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De loterijleeningen van de Chinezen in Ned.-Indië.

Deze leeningen met groote prijzen zijn wel in trek bij het groote publiek, zegt de medewerker van de „Perniagaan” in het nummer van 3 Juni 1922.

Ieder mensch wil wel eens iets wagen en aan het loterijspel deelnemen, in de hoop natuurlijk den hoogsten prijs te zullen winnen.

En naarmate het verlangen daartoe sterker is, neemt de deelname aan het loterijspel toe, hetgeen de organisators dier loterijleeningen wederom aanmoedigt tot herhaling.

De groote massa vertrouwt deze loterijleeningen wel, omdat zij weet dat het volle bedrag der aangekondigde geldprijzen is gestort en bij de uitbating aan de winners zich dus gene moeilijkheden zullen voordoen.

De schrijver denkt er dan ook niet over om te beweren, dat, bij de trekking dier loterijleeningen fraude plaats heeft, doch wel verklaart hij genoodzaakt te zijn te zeggen, dat, uit hetgeen hij zoo hier en daar hoort spreken, men toch wel zou kunnen opmaken, dat er bij het publiek eenigen twijfel, dan wel naijver, ten deze bestaat, welke voortspruit uit het feit, dat men niet nauwkeurig weet, hoe de gang van zaken bij zulk eene loterijleening nu eigenlijk is, terwijl de leiders daarvan niet den tact schijnen te bezitten om het publiek op zijn gemak te stellen.

Onder anderen kwam zeker wantrouwen aan het licht, vóór dat de trekking van de Tjong Hoa Lie Hak Hauw-loterij plaats vond.

Zoo sprak men er over, dat, als de onverkochte loten niet uitgeschakeld werden, de loterij op valsche wijze werd gehouden en deze het publiek ontstemde.

Gelukkig werden de deelnemers der Tjong Hoa Oen Tong Hwe-loterij, in het Vereenigingsgebouw, tevreden gesteld, toen bij de opening tekst en uitleg van den gang van zaken werd gegeven, zoodat elke twijfel omtrent mogelijke onregelmatigheden als buitengesloten kon worden beschouwd en iedereen zich persoonlijk kon overtuigen van het feit, dat alles eerlijk zou toegaan.

De niet-verkochte nummers werden afgescheiden gehouden en ieder getrokken nummer daarmee vergeleken, zoodat men op die wijze werd overtuigd, dat de niet-verkochte loten geen invloed

Instituut „VAN WIJNGAARDEN” Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes. 2de Schuijftstraat 332 (Duinoord), Den Haag.

Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Op-
leiding voor verschillende examens.

Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de O. L. v. E. H.

heden op de trekking. Eene dergelijke wijze van handelen kwam vroeger niet voor en dat was dan ook de reden waarom het publiek dikwijls niet meer loten nam dan het deed.

Nu de schrijver de mogelijke onregelmatigheden en de loterijleening niet weet te omschrijven, zal hij zich dan ook wel wachten de verklaring te uiten dat die loterijleeningen het doel hebben geld uit de zakken te kloppen van het publiek; beter vindt hij het den leiders dier leeningen aan te bevelen in de nieuwsbladen groote openbaarheid te geven aan de wijze waarop de opening der loterij zal plaats hebben en tal van andere zaken meer.

Dat zal vertrouwen geven aan het publiek, vooral als de deelnemers in de loterij ook gemachtigden kunnen zenden, die zich van den stand van zaken kunnen overtuigen.

Het spreekt van zelf, dat het niet verplichtend moet zijn, te voren aan de leiders op te geven wie die gemachtigden zullen zijn en dit om de mogelijkheid te voorkomen, dat die personen door de leiders worden omgekocht.

Bij den tegenwoordigen stand van zaken wordt aangekondigd, dat den winners de volle prijs zal worden uitgekeerd en dat een Notaris de leiding der trekking heeft.

Doch die waarborgen zijn niet voldoende. Het publiek moet zelf kunnen onderzoeken, welke loten niet zijn verkocht, deze in een pak doen verzegelen en daarna in eigen hand nemen.

De personen, die die werkzaamheden kunnen verrichten, moeten door het publiek worden aangewezen.

Hetzelfde moet geschieden met de ouderen van dagen of ook wel jeugdigen van dagen, die gewoonlijk de nummers trekken uit de trommel.

Waar de leiders niet weten wie de personen zullen zijn, die door het publiek worden uitgekozen, is elke ruggespraak van te voren uitgesloten en heeft men de meeste kans dat geen knoeierijen zullen plaats vinden.

Het wil den schrijver voorkomen, dat deze gedachtegang van het publiek alleszins gerechtvaardigd is en ook waard is te worden opgevolgd.

Voor de leiders, die niet van knoeien houden en het publiek niet wenschen te bedriegen, kan zulk eene regeling van openbaarheid geen bezwaar opleveren.

Vermoedelijk zullen zij ze zelf gaarne zien en daartoe ook wel willen medewerken, gedachtig aan het gezegde, dat goed goudmetaal geen onderzoek vereest.

in Westerschen zin, want dat zou de bevolking van Indië geen heil aanbrengen naar de stellige overtuiging van Dr. H. P. Voorop stellende, dat tropenvolken, dus ook de bewoners van den Oost-Indischen Archipel, voorbeschikt zijn om overheerscht te worden en toch het recht van zelfbestuur van die volken erkennende, beveelt de schr. aan: „zelf-regeeren door eigen vorsten, sultans of hoofden, onder toezicht van ons bestuur”, welke regeeringsvorm niet vreemd voor ons eilandrijk is. Als algemeen voorbeeld van organisatie denkt hij zich de Sultanaten ter Sumatra's Oostkust, doch ontdaan van de „Raden”, en waarbij de Sultan, gesteund door Rijksgrootten en Inlandsch intellect, de regeering vormt, doch de eerste in zijn regeeringsfunctie terzijde wordt getaan door den Europeeschen ambtenaar.

Pijnlijke offers aan de beschaving.

Op de Tanimbar-eilanden bestaat de gewoonte om de ooren van alle jongens en meisjes te doorboren; de gaatjes worden steeds grooter gemaakt met behulp van stukjes hout, sago- of bamboestengels, om er ten slotte zware ringen in te hangen. Sinds de Tanimbareezen echter wel eens in den vreemde kwamen (Kei, Ambon, Java), begonnen zij zich te schamen over die leelijke, doorboorde, hangende oorlellen; meer dan één jonge man liet in het buitenland zijn oorlellen weer gaaf maken door een of anderen dokter of deskundige, wat zoodanig in den smaak viel, dat thans vele jongelieden de nieuwe mode willen volgen.

Men heeft nu op Tanimbar zijn eigen operateur, een jonge man, die enkele jaren op Java verbleef, er zijn ooren netjes naaien en nu de operatie verricht bij anderen, met een klein tabak of een sigaretje tot salaris. Bij tientallen operaties hij; in een kwartiertje is hij met een patiënt klaar.

Met een gewoon mes of eene schaar wordt van beide kanten der leloping een randje weggesneden en als de lere wat al te lang gerekt is, verdwijnt ineens het geheele aanhangsel. Na dit meesterlijk fatsoeneeren neemt de dokter een gewone naaimaad met gewoon garen en naait de twee bloedende randen kalm aan-één, stevig en zonder zenuwschokjes. Een vuile bebloede lap ligt op zijn knie, om zijn vuile vingers nu en dan in de gauwigheid wat af te vegen. Een propje watten plakt hij tegen de bloedende, genaaide lere en na een paar weken zijn de ooren weer heel. Den eenen keer valt het iets mooier uit dan den anderen, maar over het algemeen gaat het vrij goed; hoovendien is de dokter altijd bereid tot verknippen en vermaken. Op één dag bewerkte de dokter wel dertig patiënten achter elkander, midden op een dorpsplein, met een troep belangstellenden en raadgevers er omheen. Hij kreeg het te druk en liet, om beter op te schieten, een ander naaien, terwijl hij ijverig coupeur speelde. Niemand kermde van de pijn; daar zou men zich voor geschaamd hebben!

De „nieuwe mode” zal vermoedelijk genadelooze wet worden, nu de meisjes bij haar dansen spotteliedjes gaan maken op de doorboorde ooren en plagend zeggen, dat ze later alleen een man met „gave ooren” willen hebben.

Pastoor J. van der Kolk schrijft in het Dec.-Nr. van de Annalen van het Missiehuis te Tilburg meer uitvoerig over deze „Algemeene operatie” en geeft er enkele toepasselijke kiekjes bij.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

No. 17. Voor de oliepalmtelt, door Dr. R. Broersma (bespreking eener verhandeling van Dr. A. A. L. Rutgers en van het werk der Ayros te Medan). — De koffiebessen-boeboek in het Banjoewangische, door Koffieboer. — Zoeklichten over den omtrek (Plantenziekten op Ceylon. — Bijenhouden in de tropen, enz.). — Irrigatie en drainage, door W. D. — Welke kunstmeststoffen men niet moet kopen, door P. van Houwelingen. — De dierenwereld in des planters naaste omgeving (vervolg). — De cacao-cultuur in Grenada. — Een belangwekkend interview over cultuur-zaken. — Europeesche boeren in Indië (Kort historisch overzicht van de pogingen van zgn. „kleinen landbouw” als middel van bestaan voor den Europeaan in de tropen.

Teysmannia.

Jaarg. 33, afl. 9. Hagen, door H. J. Wigman Jr. (Raadgevingen voor het aanleggen van hagen of paggers als afsluiting van tuinen en erven). — De ziekten onzer voeder-gewassen, door C. van Overeem, met medewerking van C. A. Backer. — De bemesting van aardappelen op Java, door P. J. van der Goot. — Het wortelaaltje als vijand van de aardappel-cultuur op Java, door R. Menzel en Dr. E. M. M. Paravicini. — Proeven met zink-arseniet, door W. C. van Heurn. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouw-gebied.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 36. Huisvesting in Indië (vervolg), door N. — Semarang oud en nieuw, door Rückert. — Programma der vierde wetenschappelijke samenkomst van Indische landbouw-technici hier te lande, te houden van 12—15 Dec. '22. (Met beknopt overzicht van twee der te houden voordrachten, n.l.: De beteekenis van de selectie voor de groote cultures

BRANDSTOFFEN - GROOTHANDEL

W. J. WUBBEN

DEN HAAG

KOCKSTRAAT 179, TEL. N. 2518.

SPECIALITEIT:

**ANTHRACIET
GIET- EN BRECHCOKES**

Leden der
Ver. „Oost en West” 5% reductie

BIJ IEDEREN BOEKHANDELAAR
TE BESTELLEN:

FRANÇOIS BLOM's

MODERNE KOOKKUNST

VERZAMELING

van

uitgezochte en beproefde Recepten, Opmerkingen over het toedienen der spijzen en wijnen, over het samenstellen van Menu's, opmerkingen over gereedschap, voorraad, enz., benevens ruim 100 afbeeldingen van opgemaakte schotels en een alfab. register

Gebonden in Linnen Drukkerij ten Hagen
Stempeiband NOBELSTR. 20 DEN HAAG
f 5.50 Tel. H. 474 Postgiro 17260

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar

Kleermakerij „UNICUM”

Anna Paulownastraat 30a, Tel. M. 947
DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Kromoblanda.

Van het groote werk van den hr. H. F. Tillema „Kromoblanda. Over 't vraagstuk van het wonen in Kromo's groote land”, is dezer dagen het vijfde deel (in twee gedeelten) verschenen. Bijna 1000 blz. druks in 4° formaat met honderden oorspronkelijke illustraties. Men moet eerbied hebben voor den hr. Tillema, die zich tot levenstaak heeft gesteld te wijzen op de slechte hygiënische toestanden in de middelen aan te geven, welke tot verbetering kunnen leiden; eerbied ook voor de groote financiële offers welke deze belanglooze, doch niet altijd dankbare arbeid hem oplegt.

Verschenen in een tijd, dat allerwege wordt aangedrongen op bezuiniging, is het te hopen, dat dit vijfde deel van „Kromoblanda” — waarin weder zoovele misstanden op hygiënisch en op woninggebied worden in het licht gesteld — er toe moge bijdragen dat die bezuiniging zich niet dan noodig zal uittrekken tot werken in het belang en de verhoging der volkskracht. Zulks zal zeker de grootste volharding schenken aan het onbaatzuchtig streven van den hr. Tillema in de eerste plaats.

Zelfregeering in Indië.

Bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem is verschenen eene brochure: Het recht van den Inlander op zelf-regeeren en zijn economische ontwikkeling.

Zoals reeds uit den titel blijkt, behoort de schr. tot hen, die meenen, dat aan de door de Inlandsche bevolking uitgesproken verlangens om zelfbestuur dient te worden tegemoet gekomen. Doch met het voorbehoud: geen zelfbestuur

C. P. A. NICOLAI

DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057

hoek Valeriusstraat.

Specialiteit in Heeren-Modeartikelen

Nieuwste Modellen.

AÇOKA

Drama in vier bedrijven door G. GONGGRIJP
 Bandversiering van SOERJOWINOTO
 Prijs ingenaaid f 3.40 Gebonden f 4.90
 Verkrijgbaar bij alle Boekhandelaren
 en bij de Uitgeefster

Uit de persbeoordelingen:

"... Het Nederlandsche volk zou zichzelf te kort doen, indien het Açoka niet vasthield en het tot zijn blijvend bezit maakte als een zijner uitnemende scheppingen."

(L. J. M. Feber in *De Maasbode*.)

"... De brandende vragen van onze tijd hebben grooten invloed op het werk uitgeoefend, en menige gedachte uit het Açoka-drama, de hoofdlijn niet het minst, loopt parallel aan de stroomingen, die in het geestelijke leven van onze dagen aandacht eischen. Deze Açoka-figuur is een mensch. Een mensch, bewogen door machtige driften, ontroerd door diepe en smartelijke gevoelens, aangeraakt door verheven wijsheid."

(Herman Middendorp in *De Nieuwe Gids*.)

"... Hier is al dadelijk de distinctie, die wij op het toneel zoo ongaarne missen. Açoka, de hoofdfiguur, is een menschelijke koning — ware hij in onze tijd geboren, men zou hem wellicht voorzitter van den Volkenbond hebben gemaakt — doch hij is geenszins een gekroond democraat of president van de republiek. Hij blijft — eere den schrijver — Majesteit, in den besten zin."

(Top Naeff in *De Amsterdamer*.)

"... De groote rijkdom van dit werk ligt in zijn idealiteit; de geestelijke ontroering is een adel er van. Als men bij dit werk vergelijkt al hetgeen gemeenlijk voor Nederlandsch toneelwerk doorgaat, dan voelt men direct welk een hooge vlucht de heer Gonggrijp heeft genomen."

(Johan Koning in *De Hollandsche Revue*.)

Uitgave van „Ādi Poestaka"

Boekhandel en Uitgeversmaatschappij

Laan v. Meerderv. 332 - Den Haag - Tel. M. 5611

Wanneer U

PERIODIEKEN

wilt uitgeven, wend U dan tot ons. Wij zijn daarvoor speciaal ingericht en kunnen derhalve voor

goede en tijdige aflevering

zorg dragen. Desgewenscht verzorgen wij voor U de

Administratie en Expeditie

Onze rotatiepersen staan gereed voor uw **grote oplagen**, onze prima snelpersen voor die tijdschriften, waarbij het vooral op **kunstdruk** aankomt.

N.V. Drukkerij Ten Hagen

Nobelstr. 20, Den Haag, Tel. H. 474 & 475

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN"

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
 v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

in Ned.-Indië, door Prof. Dr. J. A. Honing. — De invloed van het gebergte-bosch op den landbouw in Ned.-Indië, door Prof. A. te Wechel.

Ned.-Indië Oud en Nieuw.

In het Dec.-Nr. publiceert de hr. W. O. J. Nieuwenkamp eenige bladen uit zijn dagboek en schetsboek van zijn jongste Indische reis, welke betrekking hebben op het bezoek aan Niki-Niki in het binnenland van Timor. Illustraties en beschrijving zijn voornamelijk uit ethnographisch oogpunt van belang.

Verder geeft de hr. B. M. Goslings het vervolg zijner geïllustreerde beschouwingen over de betekenis der invoering van den kam in het Indonesische weefgetouw.

Een sociaal-economische kroniek van Ned.-Indië.

Het Centraal Bureau voor de Statistiek publiceert elk kwartaal in het Maandschrift een overzicht van de voornaamste feiten op sociaal-economisch gebied, in binnen- en buitenland voorgevallen. Op verzoek van het bureau heeft het kantoor van den arbeid te Weltevreden zich bereid verklaard, voortaan het gedeelte dat op Nederl.-Indië betrekking heeft, te verzorgen. In de laatst verschenen 11e aflevering van het Maandschrift treft men de eerste in Indië samengestelde kroniek aan.

Zij vangt aan met eenige mededeelingen over de aanzienlijke werkloosheid, die in het afgelopen kwartaal werd geconstateerd, en de middelen, die ter bestrijding daarvan zijn aangewend. Voorts wordt melding gemaakt van een aantal loonsverlagingen en het intrekken of verminderen van duurtebijlagen. Als gevolg van deze loonsverlagingen braken herhaaldelijk stakingen uit. Ook zag de Indische regering zich genoopt, haar standpunt inzake stakingen van overheidspersoneel kenbaar te maken.

Wat de vakbeweging betreft wordt gewezen op toenemende concentratie, zich openbarende in verschillende pogingen tot fusie van vakverenigingen.

Ter kenschetsing van den loop van de groothandelsprijzen wordt een vergelijking gemaakt tusschen de verhoudingscijfers van de groothandelsprijzen te Batavia in de maanden Januari en Juli 1922, waaraan wordt toegevoegd, dat het groeps cijfer van de verbruiksartikelen van 171 in Januari daalde tot 164 in Juni en in Juli weer steeg tot 167 (1913 = 100).

Uit een staaltje van de indexcijfers van de kleinhandelsprijzen, opgenomen door de Handelsvereniging te Batavia, blijkt, dat de prijzen over de maand Juli j.l. ten opzichte van Januari j.l. weinig verandering vertoonen.

Het overzicht bevat voorts eenige mededeelingen van financieelen aard, o.a. over de instelling van een commissie voor herziening van het belastingstelsel en van een bezuinigingsdienst, en eindigt met de opmerking, dat gedurende het tweede kwartaal de handel nog in een gedrukte stemming verkeerde. In het bijzonder had de importhandel het te ontgelden.

De Wajang

door Dr. Rühl Jr., met aantekeningen van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. (Weltevreden, Visser en Co.).

Een zeer toe te juichen poging om iets meer, iets nauwkeurigers, iets behartenswaardigs mede te deelen omtrent deze specifiek Javaansche vertoon-uiting. De schrijver, zelf uitvoerend kunstenaar, heeft afstand gedaan van zijn goed recht, om den wajang van zijn kunstenaars-standpunt te beschouwen. Hij stelt zich tevreden niet anders op te treden dan als toelichter. Ja, hij is zelfs zoo verstandig geweest, waar de symboliek van den wajang het Javaansche zieleleven nauw raakt, de voorlichting te vragen en te vinden bij Dr. Tjipto, uitnemend kenner van zijn volk. Doch Rühl zelf schetst voor ons de geschiedenis, met de tijdrekening en het ontstaan van den wajang op Java; hij wijdt eene eenvoudige beschouwing aan de beeldende kunst van dit schaduwspeel, aan den profielvorm en de lijn; dan zet hij de bedoeling uiteen van verschillende onderdeelen van bewerking en vertooning. Zooals gezegd, is dan Dr. Tjipto aan het woord, teneinde het wajang-onderwerp in zijn symbolische betekenis te verklaren. En aldus hebben beide samenwerkers een geheel verkregen, dat beschouwd mag worden als een waardevolle aanwinst voor de kennis en het begrip omtrent den wajang. De in goud uitgevoerde Ardoena-figuur op den omslag, de sobere, maar duidelijke verlichtingen van den tekst leveren opnieuw het bewijs, dat ook Indische uitgevers eene uitgave, een kunstonderwerp behandelende, kunstvaardig weten te verzorgen.

De Indische Gids.

Generaal C. J. Snijders opent de Dec.-afl. met eene bijdrage over het luchtverkeer in Ned.-Indië. In zijn geschiedkundig, weinig opwekkend overzicht wijst de schr. er op, dat de eerste pogingen om in Indië de vliegkunst bekend en populair te maken, niet zijn mislukt — zooals wel wordt beweerd — omdat de atmosferische invloeden in de tropen bijzondere moeilijkheden deden ontstaan en eigenaardige gevaren opleverden, maar dat de oorzaak der herhaalde mis-

G. J. R. VAN DER GAAG & ZON
 GROENMARKT 27
 TELEFOON No. 2512

□ □ **DROGERIJEN** :: :: **CHEMICALIËN** □ □
 □ **DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-** □
 □ **EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS** □ □

lukkingen veeleer in het gebruik van te zwakke toestellen, gebrekkige voorbereiding en onvoldoende technische kennis der bestuurders was gelegen.

Thans, nu deze ongunstige factoren niet meer aanwezig zijn, pleit schr. voor een krachtige uitbreiding van de vlieg-tiek, vooral in verband met de groote uitgestrektheid van den Indischen Archipel en de gebrekkige gemeenschap tusschen de verschillende eilanden, waarbij evenwel particuliere ondernemingsgeest van Regeeringswege behoort te worden aangemoedigd en — althans in de eerste moeijelijke jaren — financieel gesteund.

Gen. Sn. is overtuigd, dat de groei en bloei van het luchtverkeer eenmaal voor Ned.-Indië eenmaal een zaak van buitengewoon belang zal worden, zoo belangrijk in omvang wellicht niet zoo heel verwijderde toekomst, dat het behoud en de eenheid van Groot-Nederland er mede gemoeid zouden kunnen zijn.

Mr. H. D. Rubenkoning artiktelt over „Toepassing van enkele bepalingen der Grondhuur-Ordonnantie", d.w.z. van de bepalingen, krachtens welke de suikerindustrie de beschikking krijgt over de gronden van de Inlandsche bevolking die ze voor haar cultuur noodig heeft.

De hr. H. R. Roelfsema doet weder eenige grepen in den Indischen Archipel; thans voert hij den lezer naar Ternate en Halmahera. Aan het slot eene verzuchting over de onverschilligheid van de Nederlanders ten opzichte van de koloniën. „Het is dan ook niet meer dan een groot woede dat de Hollander (in 't algemeen gesproken) uit nationale trots of andere belangstelling dan zijn portemonnaie, voortloopt op groote dingen in Indië gedaan of nog te doen. Hij kijkt 's avonds onder de beursberichten naar zijn aandelen met de dikwijls onbegrijpelijke namen van maatschappijen, waarvan hij bij benadering niet weet, waar den Archipel haar ondernemingen zouden kunnen liggen."

Overigens de gewone rubrieken: Varia — Revue van literatuur — Koloniale literatuur — Wetenschap en industrie (Hierin 't overzicht eener voordracht van Dr. Emma A. van Teutem, getiteld „Ervaringen van een vrouwelijke arts in N. O.-Indië").

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 49. Die Oipalme an de Oostkuste van Sumatra, von Dr. E. Fickendy, besproken door Dr. Jhr. F. C. van Heurn. — De ontwikkeling van het eiland Billiton en van de Billiton-Maatschappij, door J. C. Mollema, besproken door Dr. J. Rueb. — Afd. „Bergcultuur", der Vereeniging tot bevordering van Landbouw en Nijverheid „Djemmer" (Overzicht van verschillende voordrachten). — De uitvoerhandel van Ceylon gedurende de jaren 1920—1921. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft literatuur over vezelstoffen en bodemvraagstukken.

De Indische Post.

Op de navolgende bijdragen in No. 49 zij de aandacht gevestigd: De nota van Mr. Treub over de belastingen van de Naamlooze Vennootschappen, door Mr. Dr. A. van Goyen. — De reede en de haven van Soerabaja. — Over de waardevermindering van den Indischen gulden (slot), door M. J. Kelling. — Onnoodige doodden, door Dr. E. H. H. (Hans) over malaria en malariebestrijding).

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereniging.

Uit den inhoud van No. 10. De moreele factoren in den krijg, door L. J. J. M. Tabbers. — Nog eens de uniformverandering, door E. A. Nix. — Zuinigheid, door F. T. Het verband tusschen het leger en de economische organen van een land. — De Vereeniging van officieren van gezondheid. — Federatie van militaire vereenigingen. — De salarisherziening. — Uit pers en periodiek.

Zendingsperiodieken.

Alle den Volcke. Dec. '22. De Sadan-Toradja's, door Dr. H. van der Veen (vervolg).
 Orgaan der Ned. Zendingsvereniging in de Dec. '22. Onze vestiging te Sanggona (Z. O. Celebes), door D. Kok (Slot).
 Nederlandsch Zendingsblad. Dec. '22. De school op de Mentawai-eilanden, door O. Werkman (met ill.).
 Sint-Claverbond. Dec. '22. Hoe maken wij de kerke van Christen? door F. van Lith. — De nieuwe kerke van Bandoeng (met ill.). — Pastoor Kusters †, door H. Bijsterveld (met portret).

Naar de Boven-Merauke (met kaartje en ill.), door P. Vertenten. (Het Indische Leven, 4 Nov. '22).

De waterschappen in de Vorstenlanden, door Ir. Ch. J. Meyll (met ill.). (De Waterstaatsingenieur, Sept. '22).

Armenzorg en Locale Raden (slot). — Bemoeienis inzake het vraagstuk der Volkshuisvesting door de gemeente Bandoeng. — Overdracht van de pestbestrijding aan de Locale Raden. (Locale Belangen, 31 Oct. '22).

P. HOFLAND - DEN HAAG

Woning-Inrichter
 Behanger - Stoffeerder

SLEEDOORNSTRAAT 66 - TEL. M. 5369 - POST-GIRO 65938

ROTTERDAMSCH LLOYD

Directie: WM. RUYS & ZONEN - ROTTERDAM

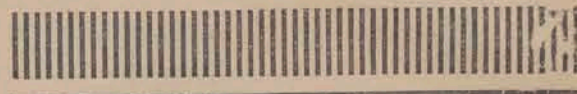
Geregeld MAIL- en PASSAGIERSDIENST van ROTTERDAM naar NEDERLANDSCH-INDIË met aansluiting naar alle havens in den IND-ARCHIPEL

LUXUEUS INGERICHTE MAILBOOTEN, alle voorzien van draadloze telegrafie en onderwater-kloksignaal

Stoom-, Wasch- en Strijkinrichting
C. PIERIK-VAN DER DRIFT
 Schenkweg 300-302 Schiestraat 1
DEN HAAG
Chem. Wasscherij en Stoomerij

COLUMBUSSTRAAT 159
 TEL. M. 5307

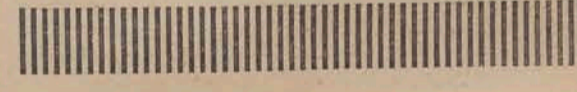
J. Julius Oppenheim
FOTOGRAAF
 EX-OPERATEUR v.d. „SKETCH“

DANS-INSTITUUT
WEIJNE

21 Jonkerfransstraat 21
49-50 Schiedsingel 49-50
ROTTERDAM

Grootste en
meest bezochte
1ste Klas Inrichting

BESCHIKBAAR.

ARBEIDSBEURS VOOR
DEN OUD-IND. MILITAIR

Gevestigd te NIJMEGEN
Oude Varkensmarkt 41-43 Telefoon 1867
 Geopend van 9-12 v.m. en van 2-4 uur n.m.
 Zaterdag na 12 uur gesloten.
 Directeur: A. VAN BOXTEL.
 Correspondentschappen in vele plaatsen.

Correspondentschap te
 AMSTERDAM, J. van Loggem, Cilliersstraat 30.
 DEN HAAG, G. J. L. Verhoeven, Halleyst. 63.
 ROTTERDAM, J. F. FERWERDA, Calandstr. 24a
 ARNHEM, G. J. HOESINK, Emmastraat 58.

H.H. Werkgevers!

Bovengenoemde Beurs stelt zich ten doel Oud-Indische Militairen aan den arbeid te helpen. Zij is nagenoeg te allen tijde in staat om degelijke Oud-Indische Militairen beschikbaar te stellen voor verschillende betrekkingen, als bijvoorbeeld:
 Boekhouder, Kantoorbediende, Concierge, Huisbewaarder, Portier, Fabrieksopzichter en -waker, Jachtopziener, Magazijnmeester, Magazijnknecht, Wissellooper, Ploegbaas, Depôthouder, Huisknecht, Hulpmonteur, Stoker Centrale Verwarming, Knecht van de Apotheek en ander personeel voor Zieken- en Weeshuizen, waaronder ook gediplomeerde Verplegers, Controleurs en Wakers voor den Nachtveiligheidsdienst, Telegrafisten en Telefonisten, Koks, enz., waaronder geschoold Personeel.

De personen zijn allen vrij van militaire plichten. Gaarne houdt zij zich aanbevolen voor Uwe aanvragen om personeel, zowel hier te lande als in Ned. Oost- en West-Indië.

Staten n.l. Wij zeiden, dat de Staten het aan het rechte eind hadden en dat de Gouvernements-secretaris niet tevens griffier der Staten kon zijn. Vroeger reeds hebben wij in dit blad over deze kwestie geschreven, voor de Staten een levenskwestie, en toen aangetoond waarom de Staten een bekwamen en goed bezoldigden griffier moeten hebben. Aan de „griffierskwestie“ wijdde Fabricius in „Het Vaderland“ van 30 November een zijner „Stemmen uit de West“. Naar aanleiding hiervan schreef de heer A. S. J. Fernandes in „Het Vaderland“ van 7 December een zeer gedocumenteerd betoog om het standpunt van de Staten te verdedigen. De heer Fernandes is 24 jaar aan de Griffie der Staten verbonden geweest, eerst als griffie-ambtenaar en later als griffier. Hij heeft dus recht van spreken. Met zijn betoog kunnen wij ons dan ook vereenigen. Slechts één opmerking zij ons veroorloofd: de heer Fernandes vertelt van een Gouverneur, die — in den tijd toen de Gouverneur nog 4 leden der Staten benoemde — eens de vier leden, „die hun zetel aan zijn benoemingsrecht dankten“ bij zich ontboden heeft en van hen rekenschap geëischt van de stem welke zij in een vergadering der Staten over zekere aangelegenheid hadden uitgebracht. Bedriegt ons geheugen ons niet — wij kunnen het op dit oogenblik niet verifiëren — dan was de zaak nog erger. De ter verantwoording geroepen leden waren n.l. ambtenaren. Drie waren gekozen leden, slechts één was door den Gouverneur benoemd.

Meer dan één Gouverneur heeft aan de bezoldiging van den griffier getornd en de Staten hebben volkomen gelijk zich daartegen te verzetten. Bewust of onbewust waren de pogingen dier Gouverneurs — en ook van enkele Ministers — een aanval op de „efficiency“ der Staten.

In de „N. R. Ct.“ van 6 December, Avondbl. C. en van 10 December, Ochtendbl. B., zeer interessante brieven uit Suriname, van den stercorrespondent van het blad, Dr. van Blankenstein, handelende over „Boschnegers“. Terecht roemt de schrijver in den tweeden brief het houtsnijwerk der Boschnegers op het dorp Ganzee. Hij heeft daar hutten gezien, „van binnen en van buiten van een verbluffenden rijkdom van versiering, die, door wie ook gemaakt en waar ook staande, als merkwaardigheid zou gelden van decoratiekunst.“

Het slot van dezen brief moge hier volgen: „Ja, boschneger blijft boschneger, en geldzuchtig zijn ze, al weten zij ook niet bepaald de waarde van dit bezit. Sparen, zooals de Britsch-Indiërs, doen zij niet, maar zij verkwisten hun geld weer, om hun schoonen te verblinden. Zij koopen in de stad lendendoekjes bij honderden, flesschen potassi, gaslampen en gaskachels, die bij gebrek aan gas in de hutten als „blankenrijkdom“ tot protsig sieraad strekken. De boschnegervrouw is een goede echtgenoot, want zij onderhoudt het gezin met haar landwerk, maar daartegenover is de heer des huizes weer een grandioos gemaal, want niets is hem te duur om hem rijk te doen schijnen in de oogen van zijn wettige liefsten.“

Hij is een man met vele deugden en zwakheden, die ons vaak komiek toelijken en die, essentieel en mutatis mutandis, vaak heel veel lijken op de onze. Maar hoe men hem ook beoordeelt, men is met hem verzoend, als men hem met de staak aan het werk heeft gezien in zijn corjaal tusschen de vallen. Dan is hij bewonderenswaardig van ijver en sportgeest. En wie hem van uit een of ander vaartuig of van den oever heeft gadeslagen, in den vlekkeloos prachtige stand van het slanke, gespierde lichaam, dat als een zuiver stuk beeldhouwwerk afsteekt tegen de ranke boot, den boschoever en de groote rotsblokken in het schuimende water, die zal een herinnering aan hem bewaren, welke door geen beeld van harmonieerende, natuurlijke, menschelijke schoonheid kan worden overtroffen.“

Het is een goed denkbeeld van de redactie boven de brieven van haar stercorrespondent de kaart

CELLOPHONE

SPREKMACHINES zijn de eenige, die eene werkelijk artistieke wedergave hebben. In Tafel- en Kasttoestellen, ook electrisch.
 Gehoorzaal van 9—5 uur.

Hugo de Grootstr. 29, Den Haag, Tel. M. 5222
 Verzendingen naar O.- en W.-Indië

Vezel-agave, door J. J. Paerels (Cultura, Nov. '22).
 Iets over het Surinaamsche lied. Een bijdrage tot de kennis van de folklore van de kolonie Suriname, door Th. C. Comvalius. (Paramaribo, H. B. Heyde).

De Indische bestuursbervorming, door v. W. — Een rapport over hooger onderwijs in Indië, door C. A. — „Kromolanda“ V, door G. Th. S. — Reisindrukken, herinneringen, beschouwingen, door H. E. Steinmetz (vervolg). (Nieuw Indië, Nov. '22).

De Staatsherziening in de maak, door J. H. Ritman (vervolg). (De Vrijheid, 6 Dec. '22).

Indië op weg naar zelfbestuur, door A. M. Joekes. (Opbouw, Sept. '22).

Jhr. J. P. Graaf van Limburg Stirum, oud-gouv.-generaal van N. O.-I., door Antonio (met portret). (Op de Hoogte, Sept. '22).

Indisch mandenwerk, door A. de Ranitz (met ill.). (De Vrouw en haar Huis, 122, bl. 194).

Suriname.

Wij ontvingen het laatst verschenen driemaandelijk rapport van de Ankylostomiasis-commissie van de Rockefeller Foundation, een voortreffelijk stuk werk, toegelicht met leerzame foto's en verslag gevende van bewonderenswaardigen arbeid, met taaië volharding volgehouden. En men vergeet niet dat het geheel belangloze arbeid is. Of de toewijding van de Rockefeller Foundation door onze Regeering voldoende gewaardeerd wordt? Of daaraan, trots alle bezuiniging, de noodige steun gegeven wordt? Wij betwijfelen dit. De Surinaamsche bladen bespreken het rapport met groote waardeering. In zijn overzicht schrijft „Suriname“ van 31 October: „Wanneer geen beslissende stappen door het Gouvernement worden genomen tot inrichting van zijn geneeskundige dienst op zodanige wijze dat de nodige controle kan worden uitgeoefend, zal het voor de Ankylostoom-kommissie nutteloos zijn voort te gaan met haar pogingen tot opvoeding in die richting. Daarentegen kan een goede gezondheidstoestand worden verkregen: door het voorbeeld van Gouvernementswege, door de invoering van verordeningen terzake en de strenge toepassing daarvan en uitoefening van controle door kundige inspecteurs, met politionele bevoegdheden.“

Men voert immigrans in, die item zooveel per hoofd kosten, maar men laat toe dat zij — en niet zij alleen — hun arbeidskracht zien verminderen door ziekten, die te voorkomen, althans zonder moeite te genezen zijn. Is het te veel gevegd dat onze Regeering tot het inzicht zal komen dat bezuiniging of zelfs zuinigheid in dit geval de grootst denkbare geldverspilling is?

„De West“ van 3 November vertelt van een reis van de heeren Kempees en Stahel, om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van de reis door van de Marowijne naar de Boven Cotacuma, via de Wane en de Koermotibokreek. Het gaat om de vraag, of het beheer van het district Cotacuma niet kan worden waargenomen door den commissaris van Marowijne. Zooals te verwachten was, men inlichtingen had ingewonnen van de Boschnegers en de Indianen aan de Marowijne, die geveerd op de hoogte van den toestand zijn. Zullen de ervaringen van deze reis nu bewaard blijven om te voorkomen dat te eeniger tijd weer een onderzoek wordt gedaan met hetzelfde negatieve resultaat? De alleen in den regentijd mogelijke verbinding was reeds lang bekend. Tusschen de beide genoemde krekten ligt een uitgestrekt moeras, waarvan een bevaarbare geul in 1747 ontdekt werd door Louis Nepveu. Deze geul heette vroeger de Levaarsvaart.

In ons vorig nummer hadden wij het over de „griffierskwestie“, den griffier van de Koloniale

Fabriek van INDISCHE UITRUSTINGEN
 Eigen Kofferfabriek
G. KERNER & Co.
 DEN HAAG SOERABAIJA
 Stationsweg 78 - Tel. H. 1038
 Alle goederen worden onder garantie geleverd. Eventuele vergissingen worden aan onze filialen in Indië kosteloos hersteld.

ADI-POESTAKA

Boekhandel en Uitgevers-Mij.
L. v. Meerderv. 332 - Den Haag
Tel. M. 5611.

Hoofddepôt van de uitgaven van het „Java-Instituut” en van „De Commissie voor de Volkslectuur” te Weltevreden.

Levering van alle Boeken op elk gebied, ook Buitenlandsche Uitgaven.

Speciaal zijn we goed gesorteerd in Oostersche Werken.

Bij alle Boekhandelaren en bij de Uitgeefster.

Tempel en Paleis in Hindoestan

door MAURITS WAGENVOORT.

Met 25 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

Dit werkje bevat o.a. reproducties van Etsen van Nieuwenkamp en geeft den lezer een denkbeeld van de grootsche bouwkunst van Hindoes, Dravidiërs en Mohammedanen in Voor-Indië.

VERSCHEENEN:

De Javaansche Danskunst

door TH. B. VAN LELYVELD.

Met 38 Illustraties.

Prijs: f 3.20.

De schrijver, die op Java in kringen van Inlandsche grooten heeft verkeer, is de eerste, die ons op systematische wijze in het wezen der Javaansche danskunst inleedt.

Het werk wordt o.a. verlicht door opnamen van Mevrouw Linda Bandara aan de dans- en muziekschool te Jogjakarta, genaamd: „Krido-Bekso-Wiromo”, waardoor de lezer o.a. op aanschouwelijke wijze kennis maakt met de elementaire bewegingen van den Javaanschen dans.

PAS VERSCHENEN DE 2^E DRUK van

De Geur van Moeders Haarwring

door NOTO SOEROTO.

Prijs . . . . . f 3.75.

Uit de Persbeoordeelingen:

„. . . . Hier ligt een bundel Nederlandsche verzen van een Javaanschen dichter voor ons, wiens poëzie ons dwingt ze met die van onze grootste poëten te vergelijken. Dat is iets, wat mij boeit en onweerstaanbaar tot mediteeren brengt. Een boek van groot gevoel en hooge beschaving. Een dichter, die niet van de dingen, maar van hun innerlijke wezen zingt”.

JOHAN KONING in „Weekblad voor Indië”.

„. . . . Hoe devoot en hoe vol blijde ontroering zijn de gedichten, waarin Noto Soeroto zijn moeder bezingt, een hulde, sterker en dieper dan het liefdelied van den minnaar, omdat ze zuiverder is en niet eischt of afsmeekt, maar slechts dankt en bidt en vereert . . . . De schoonheid van zijn vaderland en de monumenten van de beschaving van zijn heetgeliefd volk brengen den dichter tot geestdrift en het lied rijst uit zijn ziel . . . .”.

PETER V. ARKEL in „Nieuws van den Dag van Ned.-Indië”.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.

Geregelde mail-, passagiers- en vrachtgoederendienst

tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en Australië.

Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij de Directiën te Amsterdam en te Batavia.

van Suriname af te drukken. Jammer, dat de voorstelling van de grensrivieren niet anders is. Het is niet uitgemaakt, of de Litani- dan wel de Marowijkreek de voortzetting is van de Marowijk-rivier. En wat de Corantijn betreft, is het beslist een fout de Coeronie als een belangrijker rivier dan de Nieuwe Rivier af te beelden. De redactie leze eens in *De West-Indische Gids* van November 1920, December 1921 en December 1922 de artikelen over de Surinaamsche grenskwesties.

De BR van den naam Britsch Guiana had moeten blijven buiten den driehoek door de beide genoemde bronrivieren gevormd.

Aan de „N. R. Ct.” wordt uit Paramaribo gezegd, dat in het district Boven Suriname zeven diamanten gevonden zijn. Mijnbouwkundigen achten deze vondst veelbelovend. Onlangs deelden wij mede, dat ook in het Corantijngebied diamanten gevonden zijn.

Curaçao.

Begroting 1923.

Het Voorloopig Verslag is verschenen. Aangedrongen werd op spoed bij de staatkundige hervormingen, die uitvloeisel zijn van de grondwetsherziening.

Er waren leden, die de vermindering der landbouwwuitgaven met f 40.000.— betreurden, evenals de andere verminderingen der Nota van Wijzigingen. „Het accres der middelen, een gelukkig verschijnsel, zou, naar men meende, van bezuinigingen als de thans aangebrachte behooren te weerhouden. Curaçao mag niet het slachtoffer worden van den minder goeden financieelen toestand van Nederland.

Andere leden zagen liever bezuinigingen op den openbaren gezondheidsdienst, de openbare werken en het onderwijs. De kosten der beide eerstgenoemde diensten achten zij veel te hoog in verhouding tot de resultaten, en wat het onderwijs betreft, wilde men aan de ongehuwde, samenwonende religieuzen niet dezelfde bezoldiging geven als aan het personeel, werkzaam bij het openbaar onderwijs.

Op de bestuursuitgaven der Bovenwindsche eilanden wil men ook bezuinigen en daartoe werd gevraagd of de betrekkingen van rechter en bestuursambtenaar niet konden vereenigd worden.

Nader werd gevraagd naar het ontslag van Gouverneur Helfrich en of Gouverneur Brantjes wel steeds onpartijdig is.

Aangeroerd werden verder: herziening van het belastingstelsel, volksgezondheid, drinkwatervoorziening, bezoldiging der ambtenaren, kinderarbeid, haven van Willemstad en garnizoen. Aangedrongen werd op een gouvernement opvoedingsgesticht.

Bij de artikelen kwamen ter sprake de onbruikbaarheid der *Estelle*, die 3 jaren geleden werd aangekocht, de bezoldiging der voorgangers van de verschillende gemeenten door het gouvernement en nog enkele andere punten.

Loodsgeldenverordening.

Aansluitende bij hetgeen wij hierover schreven in ons blad van 30 Nov. l.l., laten wij thans nog volgen den brief van den Gouverneur naar aanleiding van het telegram der Regeering om de afkondiging der loodsgeldenverordening op te schorten.

„Naar aanleiding van Uw zooeven tegen het sluiten der mail ontvangen telegram, luidende: 222 zeventwintig wil wegens bezwaar Curaçaosche Petroleum Maatschappij afkondiging loodsdienstverordening aanhouden afwachten beslissing kroon punt. . . .” heb ik de eer aan Uwe Excellentie te berichten, dat de last om als gevolg van stappen te 's-Gravenhage door de Curaçaosche Petroleum Maatschappij gedaan de afkondiging aan te houden van de door den Kolonialen Raad gewenschte verordening betreffende den loodsdienst en de loodsgelden, vermoedelijk niet zal nalaten

BREDA	Bredasche Luxebroodfabriek	BREDA
Telefoon No. 72	F. 't SAS Hoffleverancier	Lange Brugstr. 10
beveelt zich beleefd aan voor de levering van alle soorten		
BROOD, BESCHUIT, LUXEBROOD, BANKET, ONTBIJTKOEK, KOEKJES, enz.		
Alles eigen fabrikaat en van de beste grondstoffen vervaardigd.		

Heeren Modeartikelen en Hoedenmagazijn
„The Prince of Wales”
 THERESIASTRAAT, 73.
 Telef. B. 1350. *Elkan Fresco*
 DEN HAAG

een zeer ongunstigen indruk te maken. De inwerkingtreding der verordening was op 1 October a.s. bepaald en op 30 dezer zoude zij worden afgekondigd.

De Curaçaosche Petroleum Maatschappij, die op allerlei wijze profiteert van vrijstellingen, faciliteiten, welwillendheid en medewerking van het koloniaal gouvernement draagt in verhouding, zooals aan Uwe Excellentie bekend, nagenoeg niets bij in de kosten der kolonie.

Deze eerste versterking der koloniale inkomsten kwam pas na een langdurige gedachtenwisseling en tal van onderhandelingen tot stand, als een resultaat van de ten slotte gevonden samenwerking van Kolonialen Raad en Bestuur.

Aanneming van de nader in te dienen voorstellen tot versterking der geldmiddelen wordt thans zeer précair.

Zoodra te zijner tijd de Kroon eene beslissing heeft genomen, verzoek ik met aandrang daarvan telegrafisch mededeeling te mogen ontvangen.

Onze haven.

De *Amigoe di Curaçao* van 4 Nov. l.l.: Terwijl men overal elders klaagt, dat het slecht staat met handel en scheepvaart, wordt het in onze haven juist met het scheepvaartverkeer hoe langer hoe drukker.

Vorigen Zondag, 29 October, kwamen 8 stoomschepen onze haven binnen, n.l. de Amerik. boot *Caracas* van New-York, de Amerik. boot *Zulia* van Maracaibo, de Engelsche boot *Alexandrian* van Europa, de Fransche boot *Matouba* van Maracaibo, de Hollandsche boot *Brion* van Maracaibo, de twee petroleumtankbooten *Delapan* en *Ampai* van Maracaibo en de Hollandsche boot *Carna*, eveneens van Maracaibo; bovendien nog twee zeilschepen, de Amerikaansche goulet *Bertha and Pearl* en de Venezolaansche goulet *Petra Victorina* van Martinique.

Woensdag 1 November was het nog drukker. Toen kwamen 9 stoomschepen onze haven binnen: de Hollandsche boot *Stuyvesant* van Colon, de Italiaansche boot *Bologna* van Genua, de Hollandsche boot *Astrea* van Puerto Cabello, de Hollandsche boot *President Gomez* van Maracaibo, de drie petroleumtankbooten *Tiga*, *Anam* en *Doewa* van Maracaibo, de Duitsche boot *Adalia* van Colon, de Amerikaansche boot *Merida* van Maracaibo.

Het Consulaire Corps.

Tot deken, in plaats van den overleden heer Leyba is gekozen de heer B. S. Bairden, consul van de Vereenigde Staten van Amerika.

Salarisregeling.

La Cruz blijft optimist, want. . . . de Gouverneur heeft aan den Kolonialen Raad laten weten, waarom hij eene andere salarisregeling heeft ontworpen dan de K. R. in de begroting had verwerkt.

Dat schijnt het in uitzicht gestelde overleg tusschen Gouverneur en K. R. te zijn!

Nieuwe scheepvaartlijn.

Hetzelfde blad deelt mee, dat een nieuwe vrachtlijn van Curaçao via Haïti en Jamaica naar Gulfport geopend is, de S(teel) M(otor) S(ailing) V(essel).

De gevolgen van 17 Juli l.l.

Op 3 November l.l. hebben elf beschuldigten terecht gestaan. Niet minder dan 33 getuigen zijn gehoord. Alle beklagden ontkenen. De volgende week hopen wij hiervan meer mee te deelen.

Bovenwindsche eilanden.

Hoe slecht de verbinding tusschen de Beneden- en de Bovenwindsche eilanden is, blijkt wel hieruit, dat *the Dutch Windward Islands Times* van 1 Nov. l.l. aan ons blad van 7 September 1922 ontleent de Koninklijke onderscheidingen op 31 Augustus.

Vanaf 1 Nov. 1922 verschijnt bovengenoemd blad tweemaal per maand.

Moderne verkeersregeling.

Uit de *Memorie van Antwoord* betreffende het ontwerp tot wijziging en aanvulling van de „Al-

HESSELS & MAK'S

Valeriusstraat 44 - DEN HAAG - Tel. H. 3730

1ste klas Fabrikaten Confectieschoeisel
Nuis 1ste rang voor Luxe-
en Orthopaedisch Schoeisel naar maat

Protectie van voornaamste H. H. Medici hier te lande

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,

's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.

Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.

Theoretische en praktische, volledige opleiding van Dames tot Costumière, 1e Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.

Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

„Te bepalen, dat de arm worden uitgestoken in de richting van de hoek of den hoek dien men omslaat, gaat niet, want niet steeds is de chauffeur gezeten aan den kant, waar de hoek is.”

Uit den Verren Vreemde.

Generaal Gouraud over Syrië.

Waar de generaal zelf verzekert, is het gerucht over zijn komst uit Syrië niet waar; evenmin is 't waar, dat de zaken er minder gunstig zou wezen. Hij is naar de ministeraad, het gewone jaarlijksche verschijnsel, ter bespreking van den toestand en den gang van zaken. Hij zijn aankomst te Toulon heeft de hooge commissaris van de republiek in Syrië aan een vertegenwoordiger van „la coloniale” een onderhoud toegestaan; aan de bij gelegenheid gedane mededeelingen is het hier volgend te ontleend. Hij begon met: „Elle va bien, la Syrie, elle est très bien.” Wat zich in Anatolië afspeelt is geenszins overdeeld gunstig. Mesopotamië heeft genoeg van de Sionistisch mandaat te voegen. Maar in Syrië heerschen de Sionisten.

De Groot Liban is in April 11. een vertegenwoordigende algemeen kiesrecht, gekozen. Deze beslist over het bestuur van de verschillende diensten: binnenlandsch bestuur, openbare werken, gezondheid, enz. De directie komen in raad samen onder voorzitterschap van den gouverneur. De gouverneur is dus niet meer de autoriteit, die eigenmachtig decreten uitgeeft; een gouvernementsraad voor, een vertegenwoordigende raad beslist bij stemmen.

De eerste en voornaamste eisch voor toenadering van Oost en West bestaat in wederzijdschen goeden wil.

De gouverneur is dus niet meer de autoriteit, die eigenmachtig decreten uitgeeft; een gouvernementsraad voor, een vertegenwoordigende raad beslist bij stemmen.

Op 2 Juni zijn de 3 staten, waaruit Syrië bestaat, tot federatie vereenigd. Elk dezer kiest 5 leden voor den algemeenen raad, welke hier de rol vervult van den vertegenwoordigenden raad in Groot Liban.

De federale raad heeft Soebhi bey Baraket, een beproefd man van Frankrijk, tot voorzitter gekozen. Nog in deze maand komt de begroting voor 1923 in behandeling. Syrië zal zich riep te maken voor zelfstandigheid en voor aansluiting tot den Volkenbond.

Groot Liban heeft de begroting reeds afgedaan en aan de regering te houden is met plaatselijke omstandigheden en de traditie, kon de organisatie niet eenvormig worden voor het geheele gebied, maar zodoende is, naar de gemeentelijken overtuiging, de stabiliteit juist te meer verzekerd.

De economisch oogpunt beschouwd, voelt Syrië den invloed van de wereld-crisis, maar de invoer nemen toe, de productie van landbouw en nijverheid klimmenden tak. De toekomst laat zich gunstig voorspellen. Het effectief oer bezettingstroepen is van 70.000 man verminderd.

Deze uiteenzetting treft 't niets te vernemen van de houding tot de Turken en van de nationalistische beweging. Of is hierop gedoeld, waar gewezen werd op den weg naar zelfstandigheid en rijpheid voor 't lidmaatschap van den Volkenbond. Wij zijn dan geneigd met den generaal te zeggen, dat Syrië goed gaat, al meenen wij toch, dat Frankrijk zich wel wat anders voorgesteld had van het mandaat verlangde mandaat over Syrië, dan het spoedig toegeven aan een los van Europa-beweging.

Steeds nieuw werk voor Fritjof Nansen.

Zijn volgens dr. Nansen ongeveer 3/4 miljoen Christen-vluchtelingen uit Klein-Azië, van wie het grootste gedeelte oude mannen, vrouwen en kinderen. Deze vluchtelingen zijn verspreid over alle deelen der kust van de Zwarte Zee. Zij zijn in kampen onder gebracht en verkeeren in wanhopigen toestand, zonder voldoende voedsel, gedeels zonder onderdak en voor den winter geheel ongeschikt gekleed. Prof. Nansen verzekerde zich van den overheidsweg; en van alle vereenigingen, welke ter plaatse kunnen verlenen. Het probleem van deze vluchtelingen echter uiterst moeilijk, haast onmogelijk. De hoofdbestuur van het Nederlandsche Rode Kruis heeft nogmaals een ernstig beroep op de Nederlandsche

liefdadigheid. Giften zullen gaarne onder motto: Christen-vluchtelingen, in ontvangst genomen worden aan het adres van het hoofdbestuur van het Nederlandsche Rode Kruis, Princessegracht 27, 's-Gravenhage, postgiro 22120. Men geve gehoor aan dien oproep, als huldeuiting bij de uitreiking van den Nobelprijs voor den vrede aan Nansen.

Vrede- en oorlogpreken tegelijkertijd.

Terwijl te Moskou het ontwapeningscongres aan vrede „tusschen de volkeren” wil doen gelooven, roepen de leiders der Sowjet-beweging de klassen in al ruimer en ruimer kring op tot strijd „tusschen de menschen.”

Naar aanleiding van het feit, dat op het vierde congres der communistische internationale voor de eerste maal een neger-delegatie en wel uit Noord-Amerika, verschenen is, bevat de Izwestia een artikel over de ontwakning van het zwarte ras. Het blad meent, dat aansluiting der negervolken, die eene belangrijke rol in de wereldgeschiedenis spelen, voor de internationale communistische beweging van groote beteekenis is en een groote verandering kan te weeg brengen in het internationale kapitalisme. De Izwestia wil aan de Afrikaansche negers, die den talrijksten negerstam vormen, de beginselen van den strijd tusschen het proletariaat en kapitaal doen duidelijk maken, ondanks de moeilijkheden aan deze propaganda verbonden en wel op gelijke wijze als onder het Maleische proletariaat is geschied.

Bolsjewisme aan den Rand.

De bladen in Zuid-Afrika deelen mede, dat er onder zekere arbeiders aan den Rand een extremistische vereeniging bestaat, die complotten smeedt om hooggeplaatste politieke personen of hun kinderen weg te voeren. De gematigde Labouraanhangers hebben daartegen een andere organisatie gevormd, om deze gewelddaden tegen te gaan. De extremistische organisatie „The Red Inner Circle” heeten, omvat een aantal heethoofden, wier e enig streven het is, opstand en onlusten te verwekken, die allen politici zonder onderscheid van richting, die verantwoordelijk zijn voor den nederlaag der rooden tijdens de jongste onlusten aan den Rand, schrik willen aanjagen. Zij hebben in den laatsten tijd bedreigingen geuit tegen twee welbekende politieke figuren in Zuid-Afrika. Men vermoedt, dat deze extremisten vaak te Johannesburg geheime vergaderingen houden.

Wij geven 'dit bericht hier ook in verband met 't voorafgaande.

Lief land!

Zij, die in de negerrepubliek Liberia het daad geworden bewijs willen zien van de bekwaamheid der negers om zich zelf te besturen en te regeeren, treffen het niet door hetgeen het gebeuren van den laatsten tijd daar te aanschouwen biedt. Wij hebben melding gemaakt van de financieele regeling, waardoor aan den Amerikaanschen invloed een zoo groot part is gegund, dat de vrijheid van handelen der republiek er ernstig door wordt te na gekomen; wij moesten melding maken van de terechtstelling van den vertegenwoordiger aldaar van den grooten agitator Marcus Garvey; hetgeen nu te berichten valt vult de reeks van treurige feiten bedroevend aan.

Eenigen tijd geleden werden in Groot Bassa Engelsche verkoophuizen bestolen en in een werd brand gesticht, met de bedoeling, zijn inhoud te rooven. Het onderzoek wees als de schuldigen uit: De senator H. A. Page, de gendarmekapitein Napoleon Logan, de gouvernements ambtenaar M. Ricks, geholpen door J. T. Harris. Lieve toestanden voorwaar!

Ook dit bericht is niet zonder beteekenis bij de vermelding van den strijd, welke de Izwestia naar Afrika wenscht over te brengen.

Panama.

De Ver. Staten hebben in den vorm van een chèque den eersten termijn ad 5.000.000 doll. voldaan aan de Republiek Panama van de som, waarvoor de V. St. de Panamakanaalstrook hadden gekocht. Het desbetreffende bedrag was verleden jaar door den Senaat bekrachtigd. Het totale bedrag is 25.000.000 doll.

Pan-Amerikaansch congres.

Het programma van het Pan-Amerikaansch Congres, dat in Maart te Santiago de Chili bijeenkomt, is veel omvattend. Er staan reeds 19 punten op de agenda, waaronder de stichting van een Amerikaanschen Volkenbond, een algemeene buitenlandsche politiek, beperking der bewapening en eenheid in de handelsovereenkomsten met het buitenland.

Overal staatslieden in staat van beschuldiging.

Niet tevreden met zijn republikeinsche hervorming, met een keizer in ballingschap, waarin China Europa was voorgestaan en gevolgd, wil 't nu ook niet onderdoen voor de landen, die hun staatslieden, na genoten dagen van grootheid, voor den rechter brengen. Zoo is dr. Koo, die zijn land in den laatsten tijd herhaaldelijk op buitenlandsche conferenties vertegenwoordigde en ook voor ons Hage-naars geen onbekende is, nu aangehouden en in staat van

J. E. SCRUTTON
ENGLISH TAILOR
134 OBRECHTSTRAAT TEL. M. 5474
THE HAGUE

English Goods Only
Details a Speciality

BESCHIKBAAR.

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1D.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage.

Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852

Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's ... ..

Dag en Nacht geopend

BESCHIKBAAR.

Zijt Gij Abonné

van het rijk Geïllustreerde
Maandblad

NEDERLANDSCH INDIË
OUD EN NIEUW

Zoo niet, vraag dan gratis proefnummer
aan bij de Administratie

Nobelstraat 20 Den Haag
Telefoon H. 474 Telefoon H. 475

Wed. G. STREITWOLF
Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN
SPONSEN ZAKKEN
BADMUTSEN

Koninklijke West-Indische Maildienst
Amsterdam

Passagiersdienst

naar en van **SURINAME** en **CURAÇAO**, Br. Guiana, Trinidad, Venezuela, Columbië, Centraal Amerika, Haïti.

VLEUGELS, PIANO'S KUNSTSPELPIANO'S ORGELS

REPARATIE - STEMMEN - RUILEN

Speciale Inrichting voor het
gereedmaken voor de TROPEN

GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG

BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

BESCHIKBAAR.

N.V. GOGARN'S MEUBILEER. MIJ.

MEUBELN

BETIMMERINGEN

BEHANGERIJ

STOFFEERDERIJ

DEN HAAG

NOORDEINDE 64c
TELEFOON H. 1076

ROTTERDAM

WESTNIEUWLAND 13
TELEFOON No. 1774

BESCHIKBAAR.

FAMILIE-BIOSCOOP

Prinssestraat 40

Telefoon H. 7477

VOORSTELLING

Iederen avond 8 uur

Zaterdag, Zondag en Woensdagmiddag speciaal

KINDER-MATINEE'S

Heerlijke middagen voor de kinderen.

OLYMPIA THEATER

Prins Hendrikplein 3 - Tel. M. 814

Elken Vrijdag nieuw afwisselend
programma.

Doorlopende Voorstelling,
van 7 tot 11 uur.

Plaatsbespreking kan per telefoon
geschieden.

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155

Filiaal: 'S-GRAVENHAGE
Noordwal 4, Tel. 2461

Filiaal: ARNHEM
Eusebius. singel 1a, Tel. 105

beschuldiging gesteld. Hij heeft de z.g.n. Oostenrijksche leening door zijn handteekening mede bevestigd, in die daad wordt schuld aan hoog verraad gezien; de minister van financiën was deswege reeds aangehouden; thans is met dr. Koo ook den betrokken eersten minister Choeng Hoai in verzekerde bewaring gesteld. De beschuldiging is door de Kamer van afgevaardigden te Peking uitgesproken met de groote meerderheid van 262 tegen 39 stemmen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Wie zich thans als lid van „Oost en West” aanmeldt, ontvangt gratis het Koloniaal Weekblad tot 1 Januari 1923.

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIËN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

De Bond van Surinamers bericht, dat op 16 December e.k. een LICHTBEELDEN-AVOND zal worden gehouden in de Oranje-Sociëteit, alhier. Spreker de heer A. S. J. Fernandes, oud-Griffier der Kolon. Staten, of bij ontstentenis, de heer J. Gemmel, Voorzitter van den Bond. Introductiekaarten bij den heer J. A. E. Plat, van Speykstraat 130.

Van de Afdeling Apeldoorn:

LEZING MET LICHTBEELDEN op Zaterdagavond, 16 December, half acht, in de bovenzaal van het Tempeliershuis: *Het Hindoeïsme als beschavingsfactor op Java.*

Leden (met één introductie) vrijen toegang. Begunstigers vrijen toegang. Belangstellenden f 0.25. N.B. Zie het artikeltje „Strubbeling” in vorig nummer van „Kol. Weekblad”.

Van de Ned. Afd. der N.-I. Mij. v. Nijverh. en Landb.:

OPENBARE VERGADERING op Donderdag 21 December 1922, 's avonds 8 uur, te 's-Gravenhage, in Pulchri Studio, Lange Voorhout 15.

Onderwerp: *Het voor en tegen van een beperking der rubberproductie.*
Inleider: de heer Joh. Langhout, oud-redacteur van de Deli-Courant.

Toegang vrij, ook voor niet-leden.

De Secretaris:

H. J. A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch Oost-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

Leeraren in de Nederlandsche taal.
Leeraren in de Duitse taal,
Leeraren in de Fransche taal, allen volledig bevoegd.
Onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs.
Onderwijzer met de hoofdkate en lagere akte wiskunde voor het meer uitgebreid lager onderwijs.
Onderwijzer bij het landbouwonderwijs.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen:
Opzichter werkplaats voor de afd. instrumentmakerij.
Bij den dienst der Staatsspoorwegen (in tijdlijken dienst):
Technicus voor electro-zwakstroom.
Directrice bij de militaire hospitalen.

EXAMENS BOEKHOUDEN

voor Praktijk en M. O.

Opleiding en Repetitie door

J. TULLENERS,

Leeraar aan Handels- en H. B. Scholen.

Accountant.

145L

COLUMBUSSTRAAT 181 - DEN HAAG.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in Nederlandsch Oost-Indië in aanmerking wenschen te kunnen zijn tot het verkrijgen van inlichtingen wenschen de 9de Afdeling, onderafdeeling AB, van het Ministerie van Koloniën.

Mutaties van 6 tot 13 Dec. 1922.

Nieuwe Leden.

P. Baretta, Ind. Bestuursambt., Den Haag, Regent van Laan 91, f 5.
J. L. Manusama, Posthouder te Geser (res. Ambon), f 5.
Mevr. J. Holle, geb. Maier, Weltevreden, Pegangsaan 82.

Afschrijven.

D. J. Vader, Nijmegen, Oranjehotel.
Mevr. A. W. Mulder-ten Have, Haarlem, Verspreideweg 68.
A. P. Fortanier, Amsterdam, Heerengracht 509.
N. C. Hoogvliet, Den Haag, van Galenstraat 42.
C. N. J. Lion, Den Haag, 2de Schuijstraat 172.
G. H. Loth, Student, Den Haag, van der Parrastraat 30.

Adresveranderingen.

Het Secretariaat van den Bond van Surinamers in Nederland, Amsterdam, van: De Genestetstraat 6boven naar Keizersgracht 654.

Mr. F. G. Schalkwijk, van: Philipsburg, St. Martin, Willemstad, Curaçao, Poste restante.

Mej. M. C. Maal, Den Haag, van: Galileistraat 114 naar Galileistraat 29.

H. G. Smagge, Referendaris, van: Den Haag, Poste restante, naar: Hotel Bristol te Bozen (Bolsano), Tirol.

N. Wiesebron, Directeur Mulo, Den Haag, van: Frederik Hendrikplein 44 naar: Koningsplein 1.

Mr. H. J. Boswijk, Lid Raad v. Justitie, Utrecht, van: Billstraat 119 naar: Sweelinckstraat 3.

W. V. Rhemrev, Kap. Inf., van: Den Haag, van: Doornlaerlaan 54, naar: Bandoeng, D. v. O.

Mevr. E. F. Nijenhuis-van Beuzekom, van: Den Haag, Franklinstraat 195, naar: Weltevreden, p/a. H. C. Nieuwenhuis, Luit. ter zee, Dep. v. Marine.

W. G. H. Teunissen, Hoofdonderwijzer, van: Roosendaal, bij Arnhem naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.

J. J. Diedrich, Hoofdcornmiss Atjehstoomtramweg, Vught naar: Koeta-Radja.

J. N. Eikema, Havenmeester, van: Weltevreden, Dep. v. Marine, naar: Soemenep (Madoera).

A. J. W. Harloff, Lid van den Raad van Indië, naar: Gondangdia 4, Weltevreden.

H. G. Binnendijk, Directeur 's Landsopvoedingsgesticht van: Weltevreden, Javastraat 44, naar: Semarang, Soemba-weg 45.

S. Eman, Adsp.-Controleur B.B., naar: Smitau.

G. Gerlach, Ass.-Resident, van: Benkoelen naar: Pangbong.

C. Habich, Onderhoofd Baggerbedrijf, van: Weltevreden naar: Raden Salehlaan 35, Weltevreden.

J. Heppener, Gegr. Ambt. S.S., naar: Residentenlaan 3, Madioen.

J. Swartjes, Oud-Luit.-Kol. N.-I. L., van: Weltevreden Hertogspark C 4, naar: Den Haag, Snelliusstraat 57, f 2.

Opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West” die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische Talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstelling van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafrecht. — Maleisch.

J. J. F. SCHREUVEL, Gepens. Assistent-Resid., Vogelkersschied, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren, 's-Graveland.

J. H. C. VERMEER, oud-officier, Antonie Duyckstraat 10, Den Haag. — Correspondentie-bureau voor moderne en Maleische talen, lessen in Maleische omgangstaal en wiskunde.

M. C. ROUVEROY VAN NIEUWAAL, Adelheidstraat 7, Den Haag. — Maleisch in den dagelijkschen omgang.

Mevrouw M. C. E. DE BRUIN, Leerares Boekhouden M. O. Suezkade 106.

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage en Secretaris afdeling Den Haag Laan van Meerdervoort 187.

TOKO BOGOR

Suezkade 122b

Tel. M. 3472

ZEER VOORDEELIG

onze prima merken Java-Thee:

ARDJA SARI, PARAKAN SALAK, enz.

vanaf 90 cent per pond.

N. BLOM - SCHEVENINGEN
BEEEDIGD EXPERT
 Badhuisweg 33. Tel. S 3029
 Inkoop van Paarden, Brillanten
 en oude Indische Brillanten ::

H. S. VAN HASSELT, NOORDEINDE 94-94a, DEN HAAG
HEEREN- EN DAMESKLEERMAKER
 Uitsluitend Engelsche Stoffen - Specialiteit Indische Uitrustingen

Vereeniging „OOST en WEST”.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die gratis hulp wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstreckende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1.50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. HIETINK, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggaban”, van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248.

Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. 1. Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER. Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
- b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
  1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
  2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN. Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.
- c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
  - I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.) Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
  - IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk). Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië. Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien). Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
  - XI. De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië. Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
  - XII. Onze Koloniën. Prijs f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

- Serie I.
1. Nederlandsch-Indië en de handel.
  2. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
  3. Het Islam.
  4. De Suikerrijverheid in Nederlandsch-Indië.
  5. De afschaffing van de laatste heerdiensten op Java.
  6. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
  7. De Europeesche vrouw in Indië.
  8. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
  9. Over de Kolonie Suriname.

- Serie II.
- No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
  2. Het Javaansche tooneel.
  3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
  4. De thee-cultuur op Java.
  5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
  6. Een doode taal in Indië.
  7. De inlandsche dorps-gemeenschap op Java.
  8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
  9. De Javanen gelijk hij schijnt en is.
  10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

- Serie III.
- No. 5. Nederlanders in Indië.
  - 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
  9. De Slavernij in Oost-Indië.

Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.
 Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Solo, residentie Soerakarta, Java.

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10—12 en van 2—4 uur (uitgezonderd Zaterdags- en Zondags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

- en Zanglessen.
- en Schilderlessen.
- in Moderne Talen.
- , Deutsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
- admissie examen H.B.S. en Gymnasium.
- Type- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent Hotels, Pensions, Inrichting, Medische Hulp, Onderwijs, enz.

C. HOYNG
 SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
 AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
 VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZULEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gonda. 109
 MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
 Garantie voor gave overkomst.

Heeren- en Dameskleeding naar Maat
 Billijke Prijzen Prima Stoffen Eerste Snit
 Gelegenheid tot Abonneeren
 AANBEVELEND,
WILLEM VAN HOUT
 MOLENSTRAAT 47B TEL. H. 2324

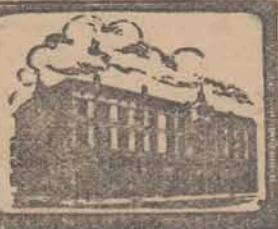
Nederl. Stoomvaart-Maatschappij „OCEAAN”
 Directie: Prins Hendrikkade 145, AMSTERDAM
Holland-Nederlandsch-Indië Vice-Versa
 Agenten: MEYER & Co's SCHEEPVAART-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM—ROTTERDAM.

VB AKKERIJEN
 DEN HAAG EREENIGDE
 DE HAAGSCHE BROODFABRIEK EN
 DE OUDE VETTE HEM.
 KORTHEIDSHALVE GENAAMD: „VÓ BÓ”.
 BRÖÖD. — BESCHUIT. — BANKET.

Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

L. C. JACOBI
 's-GRAVENHAGE SOERABAYA
 Regentesselaan 123, Tel. M. 1403

Wendt U voor
**Koop, Huurkoop, Verhuur
 Inruilen, Repareeren, Stemmen
 Transport**

tot bovenstaande in Nederland en Buitenland het
meest bekende adres.
GROOTSTE voorraad, BESTE merken.
SPECIAL ADRES VOOR TROPEN-PIANO's

Wereldmerk IBACH.

Comm. Venn. TEEKAGEE
 116 DENNEWEG 73-79 N. SCHOOLSTRAAT
DEN HAAG
 TELEFOON H. 2429

Telegram-Adres: FORDGARAGE HAAG

**AUTHORIZED IMPORTERS
 OF FORD PRODUCTS.**

THUIS

IS VERSCHENEN No. 5 van:

De Paardenwereld

Geïllustreerd Weekblad

GEWIJD AAN

**Draverijen, Rensport, Concours-Hippique,
 Fokkerij, Hoefbeslag, enz.**

Abonnement (franco per post) f 6.- per jaar,
 desgewenscht te betalen in 2 halfjaarlijksche
 termijnen van f 3.—.

PROEFNUMMERS GRATIS

N.V. DRUKKERIJ TEN HAGEN - DEN HAAG

A. SCHRÖDER & Co.
 GROENMARKT 25-26-28 's GRAVENHAGE

Van af Zaterdag 9 December

Belangrijke Prijsvermindering

in de Afdeeling
Dames-Confectie.

Fa BECHT Passage 58 - Tel. 2860 DEN HAAG

Glas - Porcelain - Aardewerk	INDIË	Email merk „Ketel”
Berkefeld Filters		Gero - Alpaca - Zilver

Zendingen naar Indië worden gratis en onder volle garantie voor gawe overkomst verzonden

Magazijn „NEDERLAND”
 KATTENBURG & CO.
 AMSTERDAM, DEN HAAG, UTRECHT, HAARLEM
ROTTERDAM

Uitrustingen
 voor de Tropen

Op aanvraag toezending
 van catalogus

Onze reizigers
 zijn door
 het geheele land
 te ontbieden.

P. B. VAN MOORSEL & Co
 Kerkplein 11-12, naast het Hooftpostkantoor.
 Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag

Goedkoopst adres voor het meubileren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. G. COSTER te Winnipeg.